

Anden næstformand (Bay):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om radio- og fjernsynsvirksomhed [af Lembourn m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 95) findes i tillæg A. sp. 1693, fremsættelsen i tidenden sp. 2028).

Anden næstformand (Bay):

Sammen med denne sag foretages den følgende på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om radio- og fjernsynsvirksomhed [af K. Helveg Petersen].

(Lovforslaget (nr. 109) findes i tillæg A. sp. 1873, fremsættelsen i tidenden sp. 2769).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Ministeren for kulturelle anliggender (Nathalie Lind):

Med hensyn til det første forslag, forslag nr. 95, fremsat af hr. Lembourn m. fl., skal jeg udtale følgende:

Forslaget går ud på, at selvejende institutioner eller selskaber skal kunne få koncession på at udsende landsdækkende radio- og fjernsynsprogrammer, og på denne måde skulle Danmarks radios monopol ophæves. Der har jo tidligere været fremsat forslag i denne retning, men i det forslag, der var til behandling i 1971-72, fremgik det udtrykkeligt af forslaget tekst, at driften skulle ske på kommercielt grundlag. Forslaget blev ikke færdigbehandlet, det blev genfremsat i 1972-73, men i samme folketingssamling vedtog man jo den nugældende lov om radio- og fjernsynsvirksomhed.

Jeg skal ikke gå ind i den debat. Man kender synspunkterne fra tidligere, og man vil vide, at regeringens grundholdning til det monopol, vi har i dag, er, at det bør brydes, men hvordan og hvornår er imidlertid ikke ligegyldigt, og her går måske skellet mellem forslagsstillerne og regeringen i denne sag.

Det forslag, vi behandler her, giver ingen oplysning om, hvordan man konkret og praktisk skal afskaffe monoopolet. Forslaget er så åbent for alle forhandlingsmuligheder, at jeg kunne sige, man dårligt ved, hvad det er, man skal tage stilling til. Men naturligvis, der kan ikke være tale om et brud med monoopolet blot for bruddets egen skyld. Vi må altså nærmere drøfte, under hvilke forudsætninger monoopolet kan tænkes brudt.

Det første spørgsmål, der melder sig her, er, om det er teknisk muligt at indføre flere programmer, og det spørgsmål kan besvares bekræftende. Der er muligheder herfor, men som bekendt er der ikke ubegrænset plads i æteren. Frekvenserne er fordelt mellem landene ved international aftale, og derfor må det nøje overvejes, om de kanaler, som nu eller i fremtiden er til rådighed, skal overlades til Danmarks radio eller til selvejende institutioner, der ikke arbejder med sigte på økonomisk gevinst, eller til private, kommercielle selskaber.

Det må også overvejes, om ikke disse kanaler med mere rimelighed kunne stilles til rådighed for regional og lokal aktivitet, og specielt med hensyn til fjernsyn må spørgsmålet om en fællesnordisk kanal, som for tiden undersøges i en komité, nedsat af Nordisk Ministerråd, inddrages i overvejelserne. Men uanset hvilken eller hvilke løsninger man måtte komme frem til, er det dog vist umiddelbart indlysende, at radio- og fjernsynsvirksomhed ikke er et område, hvor fri konkurrence i almindelig forstand vil kunne florere. Dertil er frekvensmulighederne for få.

Jeg skal ikke sige mange ord om den økonomiske side af sagen, og jeg må også sige, at jeg har ikke på nuværende tidspunkt fundet anledning til at lade foretage beregninger over omkostningerne ved de forskellige mulige løsninger, man kunne tænke sig. Jeg skal kort henvise til, at der jo i radio-kommissionens betænkning blev anstillet et skøn over udgifterne ved etablering og drift af et selvstændigt tv 2 baseret på Danmarks radios udgifter. Disse tal er opgjort i prisniveauet ved årskiftet 1968-69, men jeg vil blot nævne dem her for at antyde størrelsesordenen af de beløb, dette drejer sig om. Jeg kan nævne, at opbygning af et sendernet havde man beregnet til 125 mill. kr., andre anlægsudgifter mellem 320 og 325 mill. kr.,

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

årlige tekniske driftsudgifter ca. 24 mill. kr. og andre driftsudgifter ved en 21 timers ugentlig udsendelse 120-125 mill. kr. årlig. Skulle man gå op til 38 timers udsendelse pr. uge, ville det årligt andrage 150-160 mill. kr. Jeg skal måske lige tilføje, at et af kommissionens medlemmer, hr. Stæhr Johansen, ikke uden videre kunne acceptere disse tal.

I det forslag, vi her behandler, er der med hensyn til finansieringen holdt flere muligheder åbne. Man peger på deling af licensen, på direkte betaling for de udsendelser, man modtager, og man peger på reklamefinansiering. En deling af den nuværende licens kunne der selvfølgelig være motivering for, i tilfælde af at et nyt, selvstændigt foretagende overtog et af de allerede eksisterende radioprogrammer, men bortset herfra må man vel regne med, at en licensdeling må forudsætte en ret kraftig forhøjelse af radio- og tv-licenserne.

Et andet forslag, der har været antydet, er betaling for at modtage den enkelte udsendelse. Det må formentlig forudsætte tekniske ændringer af modtageinstallationerne. Jeg kan dårligt forestille mig, at denne finansieringsform skulle kunne stå alene.

Så er der reklamefinansiering, og her vil jeg nævne, at under de herskende økonomiske forhold ville jeg være overordentlig betænkelig ved dette ud fra den betragtning, at konsekvensen antagelig ville blive et fald i annoncindedtægterne hos den i forvejen økonomisk hårdt trængte presse. Jeg kan ikke påstå, at bekymringen herfor er blevet mindre efter fremkomsten i 1973 af en svensk betænkning om tv-reklamespørgsmål. I øvrigt vil jeg have lov at minde om, at Nordisk Råd i 1969 har anbefalet regeringerne i Danmark, Norge og Sverige ikke at tage stilling til spørgsmål om reklame i tv uden i enighed.

Lad mig til sidst gentage, at det er regeringens principielle standpunkt, at man på længere sigt bør søge det nuværende radio- og fjernsynsmonopol ophævet, men tiden er næppe velvalgt hertil. Den almindelige økonomiske situation kan ikke opmuntre nogen af os til dyre eksperimenter, og hvilken form for finansiering man end måtte vælge, bliver det jo i sidste ende samfundet, der kommer til at betale. Jeg vil ikke i den aktuelle situ-

ation kunne undlade direkte at advare mod en reklamefinansiering, men i øvrigt mener jeg mere principielt, at en beslutning om at tillade andre selskaber end Danmarks radio at drive radiospredningsvirksomhed — uden hensyn til, hvilken finansieringsform der kunne blive tale om — ikke bør træffes, uden at det kan ske på grundlag af et meget dybtgående undersøgelsesarbejde. Det er derfor min opfattelse, at den radiolov, som der var bred politisk tilslutning til her sidste forår, og som træder i kraft om 14 dage, nu bør have lov at virke. Denne lov er jo ikke nogen radioordning for tid og evighed. Den skal revideres senest i folketingsåret 1977-78, og så må vi til den tid se på, om mulighederne for en principiel nydannelse er til stede.

Jeg skal med hensyn til det andet forslag, der indgår i debatten, forslag nr. 109 foresat af hr. K. Helveg Petersen, sige, at dette forslag jo har samme begrundelse, som der blev givet, da hr. K. Helveg Petersen sidste år i juni måned foreslog, at man skulle udsætte gennemførelsen af en ny radiolov og gik imod vedtagelsen af den nye radiolov. Hr. K. Helveg Petersen er betænkelig ved den styrelsesordning, som loven fastsætter for Danmarks radio. Tinget har som sagt tidligere og for ikke særlig lang tid siden haft lejlighed til at drøfte disse synspunkter, så jeg kunne vel i og for sig nøjes med at henviser til den meningsudveksling, som fandt sted sidste år, og som er refereret i Folketingsstidende for den 6. og 8. juni 1973, men jeg skal dog på enkelte punkter gå lidt nærmere ind på den argumentation, som hr. K. Helveg Petersen anvender.

Det er naturligvis rigtigt, at radiorådet får et politisk præg, når 12 medlemmer udpeges af folketinget som lytter- og seerrepræsentanter og hvert parti i finansudvalget udpeger 1 medlem, altså i alt 9 medlemmer. I den forbindelse kunne man også nævne de 2 medlemmer, som efter loven skal udnævnes af kulturministeren. Det vil sige, at der spiller politiske momenter ind ved udpegelsen af 23 ud af 26 medlemmer; resten er de 2 medarbejderrepræsentanter og det teknisk sagkyndige medlem. Når jeg er uenig med forslagsstilleren, så beror dette på, at dette politiske element i radiorådet udlægges således, at institutionen derved ikke får den uafhængighed, som er tilsigtet

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

med loven. Jeg er tilbøjelig til at give min forgænger, hr. Niels Matthiasen, ret i, at det ville være lettere for et radioråd med et politisk element at afvise pression af ikke-politisk karakter, og det er bedre, hvis der skulle være tale om politiske pressionsforsøg, at de da udspiller sig for åbent tæppe fremfor i det skjulte, sådan som man jo kunne risikere, hvis rådet var såkaldt upolitisk.

Et af de punkter, der er taget frem, skal jeg kommentere lidt nærmere, nemlig de amtslige programråd, som er omtalt i lovens § 11. Her er forholdet jo det, at det er amtsrådene selv, der bestemmer størrelsen og sammensætningen af disse råd, og de kan sikkert blive talmæssigt stærkt varierende.

Jeg forstår godt, at man fra amtsrådets side og fra Amtsrådsforenings side kan føle en vis usikkerhed ved afgørelsen af, hvordan programrådene bør sammensættes, men jeg kan ikke se, at denne usikkerhed begrundes, at man skulle udskyde lovens ikrafttræden. Jeg kan oplyse, at jeg har aftalt møde med Amtsrådsforeningen med henblik på nærmere at drøfte programrådenes opgaver, både deres sammensætning og deres kompetence — denne drøftelse vil ske på et møde, hvor også radiorådet er repræsenteret. Jeg tror, man alt i alt må sige, at der i perioden frem til lovens revision, der, som jeg før nævnte, skal finde sted i 1977-78, nok vil tegne sig et billede af disse lokale programråd og deres rolle i forhold til Danmarks radio.

Endelig nævner hr. K. Helveg Petersen, at med en styrelse på 26 medlemmer skulle det ikke være muligt at få en effektiv ledelse af Danmarks radio. Jeg skal hertil blot sige, at rådet har jo hele tiden været ret stort. Det er ikke den voldsomme talmæssige udvidelse, der er tale om, og rådet har været i stand til at fungere og træffe beslutninger. Man har jo også arbejdet med et mindre forretningsudvalg. Jeg ser altså ikke så sort på fremtiden som hr. K. Helveg Petersen. Men meget vil jo afhænge af, at rådets medlem-

mer, sådan som forudsætningen er, selv ser det som deres hovedopgave at beskæftige sig med principper og ikke med detaljer, som forretningsudvalg og driftsledelse skal tage sig af.

Sammenfattende vil jeg sige, at der i juni måned sidste år var bred tilslutning til at vedtage den nugældende lov om radio- og fjernsynsvirksomhed, fordi den indeholder en række værdifulde nydannelser, hvoraf jeg blot skal nævne en mere udførlig formålsbestemmelse for Danmarks radio, bestemmelserne om medarbejderrepræsentation i radiorådet, sammensmeltning af radioråd og programudvalg samt indførelsen af et klageorgan, radionævnet, og — ikke at forglemme — muligheden for lokal forsøgsvirksomhed med kabelradio og -tv, og det vil derfor efter min opfattelse være forkert at udsætte radiolovens ikrafttræden. Jeg kan derfor ikke give min tilslutning til hr. K. Helveg Petersens forslag.

Ole Espersen (S):

Jeg vil gerne takke ministeren for, hvad jeg anser for at være en klar afvisning af den såkaldte frie konkurrence i æteren, og for, hvad jeg opfattede som en klar afvisning af, at radio og fjernsyn skulle baseres på indtægter fra reklamevirksomhed.

Ministeren bruger ligesom forslagsstillerne ordet „monopol“, og ordet monopol har jo en noget odiøs klang, fordi monopoler kan misbruges. Jeg mener, at det kan diskuteres, om det er rigtigt at bruge ordet monopol i forbindelse med Danmarks radio. Forslaget er som nævnt baseret på, at der er tale om et monopol, og at det skulle være til en betydelig fordel for samfundet, hvis monopollet blev ophævet, men ser man på realiteterne i sagen, så er det svært at kalde det et egentligt monopol. Det er jo ikke sådan, at der sidder en enkelt mand, en enkelt direktør eller en enkelt bestyrelse og træffer afgørelser om, hvilke programmer vi skal have, og hvilket indhold disse programmer skal have. Vi har flere teatre i huset, vi har flere underholdningsafdelinger, vi har flere ny-

[Ole Espersen.]

hedstjenester, og inden for hver afdeling, inden for hver sektion og inden for hver tjeneste er der mange medarbejdere. Disse mange medarbejdere laver adskillige programmer, rent faktisk på eget ansvar. Det kan ikke andet end give en betydelig variation, og jeg tror, alle vil erkende, at der virkelig er tale om en ganske betydelig variation. Jeg kan nævne, at en enkelt afdeling producerer mellem 3.000 og 4.000 udsendelser om året, af mange forskellige medarbejdere, af det forskelligste indhold. Dette er ikke monopolvirksomhed i sædvanlig forstand.

Men naturligvis er det rigtigt, at teknisk set har vi et monopol. Jeg vil i det følgende beskæftige mig lidt med ophævelsen af dette tekniske monopol, som det foreslås, og de konsekvenser, det kan have.

Skulle vi opbygge en ny radio- og fjernsynsorganisation med rimelige muligheder for at producere ordentlige programmer, så ville det koste over $\frac{1}{2}$ mia kr. Det er jo et ganske stort beløb at foreslå, specielt i den tid, vi befinder os i i øjeblikket. Jeg tror, alene de økonomiske forhold gør, at der ikke er særlig stor aktualitet bag forslaget, således som ministeren også var inde på, men naturligvis kan vi gå med på ideen i tankerne og forestille os, hvad der ville ske.

Hvis man fik sådan en enkelt ny institution — og mere tror jeg ikke vi havde råd til foreløbig — så ville vi ikke have et monopol længere i teknisk forstand, så ville man have det, man kalder et duopol, og det vil i virkeligheden sige et par monopoler. Jeg tror ikke, der er nogen større grund til at tro, at de ville blive ledet ud fra stort andre principper. Man ville, som man altid har gjort, prøve at finde nogle gode danske borgere til at lede denne nye institution, og det skulle være mærkeligt, om de adskilte sig så forfærdelig meget fra dem, man har i øjeblikket.

Der ville opstå en konkurrencesituation, siger man. Det ville der naturligvis. Men om denne konkurrence ville være en fordel eller ej, det er meget svært at sige. Al erfaring viser, at konkurrence inden for samme land mellem forskellige radio- og fjernsynsorganisationer altid vil ende med at blive en konkurrence om at få så mange seere og lyttere som muligt, ikke en konkurrence på kvalite-

ten. Hvis vi skulle konkurrere her i Danmark, hvis 2 organisationer skulle konkurrere, tror jeg ikke, at der ville blive plads til ret mange høringer, helaftensudsendelser om væsentlige problemer for samfundet. Jeg tror ikke, der ville blive plads til ret mange landbrugsfaglige udsendelser, og sådan kan man nævne adskillige andre genrer, som utvivlsomt ville falde bort, hvis vi skulle ud i denne form for konkurrence. Der ville ikke blive plads til de store og meget væsentlige udsendelser, vi har haft og skal have om sikkerhed på arbejdspladsen heller. Hvordan ville det gå med de minoriteter, der også skal betjenes? Det ville jo ikke være nogen god forretning, prestigemæssigt eller på anden måde, at lave udsendelser, der måske kun henvender sig til 50.000 eller 10.000 mennesker. Den ringe plads, minoriteterne nødvendigvis har i et lille land, hvor man kun har én institution — hvor vi hidtil kun har haft råd til én institution — ville blive endnu mindre. Erfaringerne fra udlandet viser som sagt, at det, man vil gøre i en situation, som der lægges op til, ikke er at give større valgfrihed; det er, hvis den ene kanal har en fodboldkamp, så at lægge en fodboldkamp mellem to andre hold på den anden kanal; har den ene kanal et kriminallystspil, vil man prøve at lægge noget lignende på den anden kanal.

Hertil kommer, at denne konkurrence vil være overordentlig dyr. Lad os tage boksekampen fra forleden. Den var der ikke nogen fjernsynskanal her i landet der havde fået til 55.000 kr., hvis man skulle konkurrere mellem 2 kanaler. Skal vi interviewe en eller anden person i lufthavnen, ja, så vil de to organisationer konkurrere på prisen, som vi har set det inden for svensk tv. Jeg tror altså, at konkurrencen ikke ville medføre bedre præstationer, jeg tror, at konkurrencen ville medføre betydelig øgede udgifter.

Det forudses, at et af de nye selskaber eller den nye selvejende institution kunne bygges op på forskellig måde og baseres på forskelligt grundlag. Der nævnes f. eks. reklamefinansiering, og det siges i samme åndedrag, at forslagsstillerne ser positivt på, at pressen skulle få en koncession eller del i koncession. Det forstås jeg godt, for hvis vi indførte reklamer i fjernsynet, ville det betyde, at bladdøden, som det er sket i Holland, Frankrig, Tyskland og mange andre

[Ole Espersen.]

steder, ville accelerere ganske betydeligt. Derfor kan man i virkeligheden, hvis man vil have reklamefjernsyn, kun give koncessionen til pressen, og så ville vi ende i amerikanske tilstande i negativ forstand. Så ville vi nemlig få den situation, at vi har et selskab, der udgiver dagbladene, der laver fjernsynsprogrammerne og radioprogrammerne; det ville jeg kalde et egentligt monopol, og det ville jeg kalde et monopol af en privatretlig karakter, som intet samfund kunne være tjent med. Det ville være et monopolstyre ikke ud fra alsidighedshensyn til samfundet, men naturligvis ud fra de hensyn, som et sådant monopol måtte iagttage for overhovedet at kunne leve.

Det siges i forslaget, at man naturligvis vil kræve alsidighed af en sådan ny institution. Hvis man fik en koncession givet til pressen, ved vi udmærket godt, hvilken presse her i landet der ville have råd til at påtage sig en sådan koncession; der er måske ét, højest to dagblade her i landet, der havde den økonomiske formåen. Ville det ikke være for stort et krav — nu ser jeg helt bort fra de monoplagtige tilstande, jeg nævnte før, som er nok så afgørende — ville det ikke være et stort og ubehageligt krav at skulle være alsidig inden for dagspressen? Jeg mener ikke, det er et rimeligt krav at stille til dagspressen. Jeg mener, at hvis dagspressen skulle virke i en sådan blandings tilstand, ville det være en illusion at tro, at alsidigheden kunne præsteres på et rimeligt niveau.

Det er socialdemokratiets opfattelse, at forslaget, såfremt det blev realiseret, ville være særdeles bekosteligt, uden at fordele ville opnås; jeg har nævnt de ulemper, jeg snarere ville forestille mig.

Vi vil naturligvis drøfte forslaget i udvalget, drøfte de omkostninger, der er tale om ved at etablere en sådan institution, men vi vil samtidig hæfte os ved et par andre ting, et par ting, som jeg synes forslagsstillerne har glemt, noget, som i og for sig allerede er et udtryk for brud med monopolet, for at bruge ordene fra forslaget.

Den nye lov giver mulighed for, at ministeren for kulturelle anliggender kan give tilladelse til, at der drives kabelfjernsyn og kabelradio. Der er etableret mulighed for

forsøgsordninger. Sådanne har været forsøgt. De er ikke udtømt endnu. Det er vanskeligt at sætte i sving, men mulighederne består. De, der er interesseret i at bryde dette tekniske monopol, vil altså simpelt hen kunne gøre det ved at udnytte den lovgivning, vi allerede har.

Må jeg nævne også en anden ting, som ministeren var inde på: nordisk fjernsyn. At etablere sendestationer her i landet, således at vi kunne tage de øvrige nordiske landes programmer, vil teknisk naturligvis kunne lade sig gøre; jeg er sikker på, at det også juridisk kunne lade sig gøre. Det ville betyde en enorm arbejdskraftsbesparelse, det ville betyde en udbygning af det nordiske samarbejde. Der er så store og væsentlige fordele forbundet med det, at jeg synes, man i høj grad burde hæfte sig ved det, og det vil vi også gøre i udvalget.

Med hensyn til forslaget fra hr. K. Helveg Petersen vil jeg gerne sige, at jeg forstår udmærket godt forslagsstillerens hensigt, og jeg forstår også godt, at de betæneligheder, der næres under behandlingen af den radio-lov, der træder i kraft nu 1. april, er blevet styrket. Det skyldes jo ikke, at loven er blevet ændret, men det skyldes, at den politiske situation har medført, at radiatorådet nu efter 1. april kommer op på 26 medlemmer. Det er et megt stort antal for et styrende organ, og det er måske især stort, når man tænker på, at det nye råd også skal have det gamle programudvalgs opgaver. Det hidtidige programudvalg bestod jo af 10 medlemmer udpeget af rådet og 10 tilforordnede med indsigt inden for kulturlivets forskellige områder; disse tilforordnede var udpeget af kulturministeren. Jeg mener, at de har givet radiatorådet og dermed Danmarks radio betydelige fordele, de har leveret betydelig indsigt, de har været til stor gavn under behandlingen af Danmarks radios programmer.

Dette programudvalg ophæves nu, og det kan vi måske komme til at beklage, men jeg mener, at den lov, der er vedtaget, må vi prøve at køre videre med. Vi må henstille til det nye radiatoråd, naturligvis dets størrelse taget i betragtning, at det fungerer på en så effektiv og fornuftig måde, som det overhovedet er muligt, under hensyn til det store ansvar det har. Men det at udsætte selve

[Ole Espersen.]

loven og hele loven i et år fra 1. april 1974 mener vi for mit partis vedkommende ikke at kunne give tilslutning til.

Poulsgaard (FP):

I modsætning til hr. Ole Espersen kan jeg ikke se fordelene ved det statsmonopol, vi har. Det er ligefrem kommet i avisen, at vi skal vist til at have nedlagt program 2, og dér kunne vi spare 50 mill. kr. Jeg tror heller ikke, der sker ret meget ved at nedlægge det. Der er ingen, der lytter til det alligevel. Så fik vi jo en kanal fri dér, og så kunne vi måske prøve at indføre reklamefjernsyn og -radio.

Fremskridtspartiet kan fuldstændig tilslutte sig det af hr. Lembourn fremsatte forslag, idet vi på tv- og radioområdet går ind for, at der indføres fri konkurrence og næringsfrihed; i hvert tilfælde i en prøveperiode på 10-15 år skal Danmarks radio opretholdes som statsinstitution. Men radiatorrådet skal vi have ophævet, og alt det overflødige personaleforbrug, der foregår inden for radioen, må vi se at få skåret ned på. Og så skal vi prøve på, om vi ikke kan få medarbejderrekrutteringen gjort lidt mere alsidig, for vi er jo nogle stykker i dette land, der mener, den er blevet lidt for ensidig og for venstredrejet. Der kunne måske også blive tale om at bruge noget mere genudsendelse.

Til ministeren vil jeg gerne sige: vi har hørt gang på gang, at ministeren vil se velvilligt på osv., men at tidspunktet var ikke inde lige nu. Jeg vil gerne spørge: hvornår er tidspunktet inde for venstre? Vi har nu i dette ting et flertal af liberalt indstillede medborgere, som vi aldrig nogen sinde har haft det, i hvert fald ikke siden 1924; så prøv da at vise den velvilje i noget praktisk arbejde i stedet for bare at blive ved at snakke om det.

Som sagt kan fremskridtspartiet absolut tilslutte sig det af hr. Lembourn fremsatte forslag. Med hensyn til det af hr. K. Helveg Petersen fremsatte forslag vil vi i hvert fald se meget velvilligt på det under udvalgets forhandlinger, men det er jo lidt sent, det kommer, når den nye lov skal træde i kraft 1. april 1974. Men i hvert fald én ting er vi enige om, og det er, at vi skal ikke have det radiatorråd udvidet med flere politiske medar-

bejdere. Der skal ikke være flere ben, det skal fuldstændig afskaffes i stedet for.

På mit partis vegne kan jeg til begge forslag sige, at vi er parat til en velvillig udvalgsbehandling.

Arne Christiansen (V):

Det er som også nævnt af ministeren for kulturelle anliggender tredje gang, der fra konservativ side fremsættes forslag om ophævelse af Danmarks radios monopol.

Som ved de to foregående forslags behandling kan venstre i princippet tilslutte sig tanken, for hovedparten af folketingsgruppens vedkommende vel endog nemmere denne gang, fordi det ikke som tidligere er anført i forslaget, at det skal ske på et kommercielt grundlag.

I bemærkningerne til forslaget nævnes tre muligheder for finansiering af konkurrerende sendere: licensdeling, direkte betaling og reklame. Det sidste vinder kun ringe gehør hos venstre. Personlig er jeg af den opfattelse, at modstanden herimod kun vil kunne opretholdes for en tid, nemlig til den dag, da seerne kan begynde at modtage satellitprogrammer fra andre dele af verden. Allerede i dag har tysk fjernsyn jo i en række egne gennemhullet den puritanske holdning, som man i dette spørgsmål tillægger danskerne.

Må jeg føje til, at når det i bemærkningerne nævnes, at der i givet fald navnlig tænkes på koncession til pressen, så har den tanke min sympati. Lad mig også sige, at jeg deler ikke hr. Ole Espersens skepsis — jeg vil gerne rejse det spørgsmål, om der i de lande, hvor man ikke har monopol, mangler brede høringer, om der i de lande, hvor man ikke har monopol, ikke er udsendelser om erhvervslivet, dækkende brede aspekter i samfundet; jeg vil endda ove den påstand, at det måske navnlig på det sidste område står betydelig bedre til i en række lande, end det gør i Danmarks radio i øjeblikket.

Men nok om det i denne omgang, for i den givne situation med stramme økonomiske muligheder og stående over for at føre en ny lov om radio- og tv-virksomhed ud i livet er der efter min opfattelse en fjerde mulighed, som bør ind i billedet — den er strejftet både af ministeren for kulturelle anliggender og af hr. Ole Espersen — nemlig det nordiske

[Arne Christiansen.]

samarbejde. Et nordisk embedsmandsudvalg arbejder med dette spørgsmål, og på de nordiske kulturministres møde i juni 1974 vil det være på dagsordenen.

Nu vel, vil forslagsstillerne måske sige. Dette er ikke brud på monopolet. Nej, og dog er det det måske alligevel. Det er i hvert fald en betydelig udvidelse af valgmulighederne med et fælles nordisk tv 2, og efter hvad der foreligger oplyst for mig, synes det at være langt den billigste løsning, idet senderudbygningen anslås til ca. 150 mill. kr. og driftsudgifterne for 5-6 timers program daglig vil være ca. 50 mill. kr. om året.

Jeg synes, resultaterne af overvejelserne på det nordiske plan peger mod en løsning, ganske afgjort ikke en endelig, men tiden indbyder ikke til de store projekter. Dertil kommer, at det folketingsår, der har søsat den nye radio- og tv-lov, også bør give den lejlighed til at vise, om den er sødygtig.

Der er en revisionsparagraf i den nye lov; i folketingsåret 1977-78 vil der være lejlighed til at drøfte indhøstede erfaringer, ikke alene med loven som baggrund, men også på det tekniske område og, efter hvad alt tyder på, også på det nordiske område.

Uagtet venstres principielle ønske om ophævelse af ætermonopolet synes det lidt formålstjenligt at begynde at ændre ved en lov, der endnu ikke er trådt i kraft, men gør det om 2 uger fra i dag.

Om hr. K. Helveg Petersens forslag kan jeg sige, som det allerede er sagt af andre fra denne talerstol, at jeg for så vidt godt forstår nogle af betænkelighederne, men jeg har dog svært ved at se styrken i argumentationen; der sættes spørgsmålstejn ved radiorådets størrelse, men afvigelsen fra det nuværende er jo minimal som også påpeget af andre talere. Der sættes spørgsmålstejn ved programrådenes berettigelse. Ja men ønsker hr. K. Helveg Petersen da ikke lokale og folkelige interesser varetaget? Disse programråd er i hvert fald udtryk for en decentralisering, som vi i mit parti hilser med tilfredshed.

Der er for mig ikke kommet noget nyt frem, som rokker ved den beslutning, som med bred tilslutning i juni sidste år blev taget i denne sag. Jeg fristes til at sige om dette initiativ fra hr. K. Helveg Petersen: hvad skal det nytte? Og i dette spørgsmål

ligger altså også, at venstre ikke kan stemme for forslaget.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det radikale venstre kan ikke støtte det foreliggende konservative lovforslag.

Ministeren for kulturelle anliggender sagde for et øjeblik siden, at dette forslag var så åbent, at det næsten ikke var muligt at tage stilling til det, og at et brud med monopolet for bruddets egen skyld ikke efter ministerens opfattelse var nok. Jeg kan føje til, at det alene at slå i stykker ikke er nok for os; når noget skal slås i stykker, må det være, for at man skal bygge noget op, og før man slår i stykker, må man vide, hvad det er, man har planer om at bygge op — og det tager det konservative forslag ikke stilling til. Derfor kan vi ikke støtte det.

Ministeren omtalte endvidere de muligheder, der var for finansiering, og jeg er også på dette punkt enig med ministeren. Reelt er der kun tale om reklamefinansiering, og jeg kan om dette sige, at kun et enkelt medlem af den radikale gruppe i dag kan forestille sig, at reklamefinansiering af tv- eller radio-udsendelser er noget ønskværdigt.

Må jeg sige om den anden anvisning på, hvordan man kunne få finansieret en sådan privat radio- og fjernsynsvirksomhed, dette med at man skulle have licensdeling, at det tiltaler mig slet ikke. Og det undrer mig overordentlig meget, at et konservativt parti, der ellers på så mange andre punkter fremhæver, at det gælder om at friholde individet for tvang og pålæg, her virkelig kan forestille sig, at det skulle være muligt gennem lovgivning at tvinge lyttere og seere i dette land til at betale til et privat selskab. Jeg står fuldstændig fremmed over for den tanke, og jeg kan kun sige, at den må være undfanget hos konservative i et øjeblik, hvor de ikke har tænkt sig om. Det er i hvert fald den pæneste udlægning, jeg kan komme med af dette forslag.

Om det andet forslag, vi behandler her samtidig, forslaget fra hr. K. Helveg Petersen om udsættelse af ikrafttræden af den radiolov, som vi vedtog i juni måned sidste år, kan jeg sige, at vi kan ikke støtte forslaget om at udsætte loven. Man kan pege på skavanker ved loven — vi kan pege på adskillige — men hvis vi forestiller os, at vi lod være at lade den træde i kraft, kan man

[Bernhard Baunsgaard.]

i hvert fald ikke argumentere, forekommer det mig, som den socialdemokratiske ordfører gjorde det, der talte om, at vi havde det store radioråd, for jeg bliver nødt til at minde om, at det eneste, der i så tilfælde ville ske, var, at medarbejderne i Danmarks radio ville ikke få repræsentanter i radiorådet og lytterne og seerne ville få to mindre. Antallet af politikere i radiorådet vil blive det samme efter den nye lov som efter den gældende.

Men der er ét punkt i hr. K. Helveg Petersens forslag, som den radikale gruppe støtter fuldt ud, og de oplysninger, som ministeren gav heroppefra for et øjeblik siden, understreger kun, at den radikale gruppe i sin tid, da vi vedtog loven, så helt rigtigt på dette punkt; det drejer sig om disse nye lokale råd, radioråd, programråd, eller hvad man vil kalde dem. Amdradsforeningen er usikker over for, hvordan det skal ske; jeg kan kun sige, at jeg forstår fuldt ud denne usikkerhed, og jeg udtalte i sin tid på samtlige radikales vegne, at vi havde den største skepsis angående denne del af loven. Jeg tror, jeg brugte udtrykket, at det var en af de kameler, vi var nødt til at sluge, hvis vi ville have andre ting igennem — og jeg pegede her ikke mindst på ankenævnet.

Jeg må sige, at det forekommer mig endnu mindre betryggende, at ministeren giver den oplysning, at der endnu ikke mellem ministerium og amtdradsforening har fundet møder sted om, hvordan det egentlig skal fungere. Det vil sige, at man endnu i dag, 14 dage før loven træder i kraft, ikke har holdt de nødvendige møder om, hvordan man skal få det til at fungere, og jeg kan kun sige, at jeg vil meget gerne støtte et forslag om at lade denne del af loven vente med at træde i kraft, indtil man dog ved, hvordan det hele skal fungere. Jeg ikke alene frygter for, at medlemmerne af disse lokale radioråd vil blive frustrerede, fordi man ikke har givet dem et rigtigt arbejdsområde, hvor de kan tage noget som helst ansvar, men jeg frygter også for, man i høj grad kan ende i noget, der ligner kaos, når man så sent ikke ved, hvad man egentlig ville med denne del af den nye radiolov.

Melchior (CD):

Centrum-demokraternes medlemmer af

dette ting står temmelig delt i stillingen til det første af de to her foreliggende forslag, nemlig det konservative forslag om ophævelse af eneretten til radiospredning. Der findes nogen sympati for dette mere liberale synspunkt, at adgangen til radio- og billedspredning skal være friere, end den er i øjeblikket, omendskønt jeg personlig gættér på, at når de praktiske vanskeligheder i udvalgsbehandlingen vil tårne sig op i form af økonomiske og andre konsekvenser, da vil den halvdel af min gruppe, som kunne tænke sig at støtte dette forslag, nok skrumpet noget ind.

Men det er givet, at nogen sympati kan man have. Der er vel ingen grund til at undlade i dag at nævne salig Radio Mercur, om hvilken jeg har den opfattelse, at dens eksistens fik nogen indflydelse på radiospredningen i dette land; jeg venter, det senere i runden her bliver modsagt, men det er min opfattelse, at den var med til at folkeliggøre radioprogrammerne, popularisere, hvis man vil sige det på den måde, men jeg forstår altså dette ord, også når vi bruger det i fremmedordets form, som noget positivt.

Man kunne også lege med den tanke måske at liberalisere selve radiospredningsområdet, men ikke tv-området. Jeg tror ikke, at Danmark har talentmasse end ikke til nogen form for program 2 i et monopoliseret eller frit tv. Jeg tror i det hele taget, at Danmark er for lille til sammenlignelighed med et antal af de lande, man sammenligner med, for lille i menneskemasse, for lille i geografisk afstand og også til en vis grad for lille i økonomisk kapacitet.

Der er talt her om en nordisk kanal, som der arbejdes med inden for Nordisk Råd. På vort partis valgprogram havde vi faktisk medtaget muligheden af en europæisk kanal 2. Det er jo således, at selv når vi sender svenske og norske programmer i tv her i dette land, tekster vi til dansk. Det er et omstridt spørgsmål; fordi man hører til dem, der har let ved at forstå de skandinaviske brodermål, skal man jo ikke tænke ringe om dem, der altså ikke har let ved at forstå dem, og det er vel nok nødvendigt at fortsætte, siden man fortsætter. Men når man alligevel skal tekste, ville der være noget både logisk og konsekvent i, at den eventuelle tænkte internationale kanal kan udvides til foruden de skandinaviske lande

[Melchior.]

også at omfatte et bredere udvalg af europæiske programmer.

Jeg er særdeles skeptisk over for de tre muligheder, som bemærkningerne til det konservative lovforslag nævner for finansiering; i lighed med andre ordførere frygter jeg, at en erhvervsmæssig, en reklamemæssig finansiering af et nyt tv-program enten under monopolet eller uden for dette meget omgående vil medføre en bladdød, som jeg ved anden lejlighed heroppefra har givet udtryk for at jeg ikke mener vort demokratiske liv har mulighed for at tåle.

Ligeledes er jeg enig med hr. Bernhard Baunsgaard i betragtningerne vedrørende licensdeling. Hr. Bernhard Baunsgaard sagde, at tanken må være opstået på et tidspunkt, hvor de konservative ikke rigtig har tænkt sig om; de har i hvert fald ikke tænkt konservativt i det øjeblik, da de lavede dette. Det vil nok blive frafaldet, men det hindrer jo ikke, at der kan findes andre former, og vi vil selvfølgelig arbejde sobert og alvorligt med dette forslag.

Jeg vil gerne i modsætning til hr. Poulsgaard have sagt, at jeg synes, der kommer meget godt ud af kasserne, vi har stående derhjemme, også af program 2, og jeg læste med bæven, at der var nogen, der havde kunnet tænke sig at opgive program 2, som sandelig ikke er det ringeste.

Jeg føler mig tit i de få timer, man i det hele taget som folketingsmedlem har tilovers til lytning og høring, meget i tvivl om, hvad jeg skal høre, fordi jeg synes, at udbuddet er så stort og så alsidigt, mange gange også så godt. Jeg ved godt, at vort partis politiske ordfører plejer at fremhæve de ting, der ikke er gode, og der er jo også stunder, hvor det er det rigtige, og om 14 dage skal vi jo i dette ting have den egentlige store radiodebat, hvor vel mange af de tanker, der fremsættes her i dag, vil indgå og blive gentaget i forskellig form. Men jeg synes faktisk, at danske seere og lyttere har så rige variationsmuligheder, at jeg ikke ser nogen grund til i situationen i øjeblikket at ændre på den nuværende tilstand.

Medens vi altså er delt i dette spørgsmål, så er vor gruppe enig om ikke at kunne støtte det af hr. K. Helveg Petersen fremsatte forslag nr. 109. Vi kan også være be-

tænkelige, og vi kan jo så meget nemmere være det, som kun et enkelt af vore medlemmer har været med til at behandle den nye radiolov i juni i fjor og stemme for den.

Der er mange ting, man er betænkelig ved. Jeg kan ikke lide, at programudvalget er sløftet og indgår i radiatorådet. Og når man siger, at det kun er en lille forøgelse fra 22 til 26 medlemmer, så er den altså i procent ret stor, men hvis et råd på 22 i forvejen er for stort og man giver et for stort organ en lille tilføjelse, så bliver det endnu mere for stort. Derfor er det afgørende, som det fremgår af Parkinsons lov, at et organ af denne størrelsesorden ikke kan fungere; det tror jeg ikke det vil kunne gøre, og da slet ikke, når målsætningen for de forskellige medlemmer af dette organ er så forskellig, som den allerede har vist sig at være. Der er altså ikke tale om en bestyrelse, som i og for sig styrer mod nøjagtig det samme mål, men om et politisk sammensat organ. Jeg er heller ikke personlig overbevist om den politiske ledelses hensigtsmæssighed, men på dette punkt er jeg i klar uenighed med vort partis politiske ordfører.

Derimod er jeg vældig interesseret i disse amtskomiteer. Jeg tror ikke, man behøver at udskyde, som hr. Bernhard Baunsgaard foreslog, lovens ikrafttræden på dette punkt, fordi man endnu ikke har udformet nøjere retningslinier; det går vel tit sådan, at en lov er trådt i kraft, men at den først får praktisk udførelse og konsekvens efterhånden. Det interesserer os som et eksperiment, fordi vi mener, det er vigtigt, at der er flere mennesker i dette land end radiatorådets og programudvalgets medlemmer og tv- og radioanmeldere, der skal komme til at høre og se med en speciel beføjelse, om jeg så må sige, følende en speciel ret og forpligtelse til at give udtryk for, hvad de føler og fornemmer, altså en slags lytterkomiteer formet på den måde, som vi nu eksperimentelt vil få at se at det sker, og dragende erfaringer af, om det fører i retning af en bedre dialog end den, der foregår ved en seerstorm, der jo næppe altid eller måske meget sjældent er egentligt udtryk for en reaktion, som man virkelig behøver at tage sig ad notam, fordi den talmæssigt set, selv når den er størst, er så begrænset, at man ikke kan tillægge den nogen, hvad skal vi sige, gallupmæssig vær-

[Melchior.]

di. Vi er altså meget interesseret i at se, hvordan disse komiteer vil komme til at virke.

Det er forståeligt, at hr. K. Helveg Petersen er nervøs, og det har jeg forstået at flere af de talere, der har været heroppe, og som selv har været med til at forme og vedtage loven, også er, men vi kan jo ikke hele tiden tage det hele op til omprøvelse. Jeg vil gerne stille mig udogmatisk, fordomsfrit til mest muligt, jeg vil gerne leve med så få absolutter som muligt og være villig til inden for den til rådighed værende tid og med de til rådighed værende alt for svage kræfter at tage absolutterne op til omprøvelse, når det overhovedet er muligt. Men man skal altså samtidig regere.

Vi har haft forslag i de senere uger om ændring i det hovedstadsråd, som skal til at begynde at virke nu fra 1. april, vi har fået forslag, jeg tror endda fra forslagsstillernes eget parti, om at tage store trafikbeslutninger op til omprøvelse, og nu skal noget her, der er nøje forberedt og grundigt gennemarbejdet og lige skal til at træde i kraft, også tages op til omprøvelse. Så interessant og spændende og så berettiget på enkelte punkter det kan være, tror jeg, det bliver alt for vanskeligt og alt for utilfredsstillende for alle, som planlægger, og som lovgiver, at man ikke lader tingene, når de er gennemtygget, stå ved magt, får dem ud i livet. Det betyder ikke, at man ikke, hvis man ser et faremoment foran sig, skal være villig til at tage et nyt standpunkt — det ville være tåbeligt at stå på et én gang taget standpunkt, når man indser tåbeligheden af dette — men der ligger ikke i den radiolov, der nu om 14 dage skal træde i kraft, noget faremoment af nogen art, som gør det nødvendigt at ændre, og derfor tror jeg, vi må tage de 3-4 år til 1977 og da så meget kløgere rette de ting, vi til den tid har lært.

Poul Dam (SF):

Det kan jo godt give anledning til overvejelser, at man her kommer med 2 forslag, hvor man vil prøve at ændre den radioordning, som vi vedtog i juni måned sidste år. Det kunne være, at årsagen var den, at man sidst på samlingen har vel travlt med lovgivningsarbejde, at man er kommet i tidnød og derfor har gennemført noget, som man

ikke har haft tilstrækkelige muligheder for at tænke igennem. Det er i hvert fald noget, som man bør overveje nøje. Jeg ved, at det hvert år giver anledning til bekymringer i adskillige partier, men et eksempel som dette kan måske tjene til yderligere bekymring.

Det konservative forslag er jo en gammel kending, og det bærer det naturligvis også præg af. Jeg er enig med hr. Bernhard Baunsgaard, der vistnok sagde eller i hvert fald kunne have sagt, at dette forslag ikke er undfanget i et af de øjeblikke, hvor man har tænkt sig om i den konservative gruppe. Men det ville måske også statistisk set være temmelig usandsynligt.

Sagen er jo, at forslaget er ganske overflødig, eller rettere sagt, hvis man læser det korrekt, er forslaget et groft indgreb i den private erhvervsvirksomhed her i landet.

Herefter skulle der meddeles selvejende institutioner eller selskaber bevilling til at sprede lyd- og billedprogrammer. Ja men hvad er det dog for noget? Der er udmærkede institutioner og selskaber, der allerede i dag spreder lyd- og billedprogrammer uden at skulle have nogen som helst bevilling fra ministerens side. De gør det ganske vist på bånd og kassette og på lignende måde, men de kan sprede dem, man kan få dem, man kan købe dem, man kan i en vis udstrækning leje dem, man kan altså få mulighed for at se de programmer, man selv ønsker, således som det frie erhvervsliv udbyder dem.

Det, som forslagsstillerne måske har ment, er bevilling til at sprede disse programmer trådløst, for kabel-tv har vi jo også fået ind i loven. Men så skulle man have skrevet det. Dette her virker som et forsøg på at indføre en bevillingsordning på et område, hvor vi da heldigvis har fri konkurrence.

For øvrigt kan jeg også sige, at man har jo en anden mulighed, som jeg vil tro at visse af radioens og fjernsynets stærke kritikere ville have megen glæde af, idet man for forholdsvis billige penge kan købe sig et internt fjernsyn, der gør det muligt at se og høre sig selv hele tiden. Dette er der i hvert fald ét, desværre ikke tilstedeværende, æret medlem som jeg ved nyder stærkt.

Hr. Melchior sagde i forbindelse med dette forslag, at Radio Mercur nok havde

[Paul Dam.]

haft en hel del indflydelse, og det er da givet, at den gav stødet til, at vi fik den musikradio, som jeg mener er en fornuftig ting at have ved siden af de mere seriøse tilbud.

Men den havde da også en indflydelse på en anden måde. Den demonstrerede for en hel masse af os, hvor skrækkeligt det er, når der er reklame blandet ind i et program, og den styrkede altså derved den modstand mod reklame, som jeg håber vil vokse sig stadig stærkere, således at vi aldrig nogen sinde får dette i dansk radio eller fjernsyn — naturligvis bortset fra når vi ser pokalkampe fra England. Der er jo dette ganske ejendommelige, at vi åbenbart har fået en meget betydelig eksport af Yankie Bar, Guldbarre og Gajol til England, da man reklamerer for dette på banderne derovre. Der får vi altså reklamen, og det var rart, hvis man kunne få det dér afskaffet.

Så lagde jeg endvidere mærke til, at hr. Melchior gerne ville have haft en europæisk kanal; jeg ved ikke, hvad den skulle være godt for. I store dele af landet kan man jo tage tysk fjernsyn i forvejen, og Bavaria shows kan vi andre såmænd godt undvære.

Hr. K. Helveg Petersens forslag er utvivlsomt udsprunget af en søgte bekymring for nogle af de forandringer, som vi lavede i radioordningen sidste år. Det var nok ikke særlig godt gennemtænkt, at vi gjorde det samlede radiatoråd til programudvalg, selv om vi ganske vist ikke på det tidspunkt var i stand til at forudse den sammensætning, som radiatorådet har fået. Vi tror jo almindeligvis godt om vore medmennesker og godt om fremtiden, og vi kunne altså ikke i vores vildeste fantasi forestille os, at det gik, som det gik. Vi har mistet værdifuld arbejdskraft i de tilforordnede, og det skal ikke glemmes.

Men når hr. K. Helveg Petersen siger, at der er en beklagelig politisk indflydelse med fare for en politisering af hele arbejdet i radiatorådet, så vil jeg gerne sige, at dette ikke nødvendigvis ligger i ordningen. Det ligger ikke i, at der vælges politikere, eller at an-

dre repræsentanter for lyttere og seere udpeges af folketinget; det er ikke det, at de er politikere, men det er måske i nogle tilfælde måden, de er politikere på, som er det risikable, og det kunne man måske benytte til en opfordring til de forskellige mere eller mindre politisk udpegede medlemmer af radiatorådet til at tænke over, hvad de egentlig sidder der for. Jeg opfatter i hvert fald min egen plads i radiatorådet således, at det er min opgave først og fremmest at sørge for, at Danmarks radio fungerer godt. Man sidder der som repræsentant for Danmarks radio, som én, der skal være med til at lede dette foretagende, jeg føler mig ikke som gidsel eller som særlig politisk repræsentant i den sammenhæng, og hvis andre ville forstå, at det drejede sig om det samme, ville det være udmærket. Men forskellige ærede medlemmer, der er til stede, kan jo sende denne hilsen videre til deres venner og bekendte.

Endelig vil jeg gerne sige om amtsprogramrådene, at jeg i og for sig ikke tror, vi skal afskaffe den paragraf om dem, men så vidt jeg husker, er paragraffen udformet sådan, at vi kan give os lidt god tid med at gennemføre det, at vi kan bruge lidt tid på at tænke efter, hvordan de skal udpeges, og hvordan de skal fungere. Foreløbig synes man ikke at vide sine levende råd i amterne på dette område. Vi skal også her have indarbejdet en ny radioordning, som kan være lidt besværlig. Jeg vil opfordre ministeren til at give sig god tid på dette område. Jeg tror, amtsprogramrådene kan blive gode med tiden, men det haster slet ikke.

Disse forslag er velmente, men der bliver nok ikke noget ud af dem, og hvis radiatorådet laver sit arbejde fornuftigt, er der heller ingen brug for dem.

Chr. Christensen (Kr.F):

Danmarks radio er en institution, mit parti har fulgt med megen interesse og megen årvågenhed. I de konservatives forslag ligger der fra forslagsstillerne en erkendelse af, at Danmarks radio ikke har levet op til

[Chr. Christensen.]

det, forslagsstillerne har ønsket, for i så tilfælde havde det næppe været nødvendigt at fremsætte forslag om at bryde dens monopol.

Nu skal jeg ikke tage hul på den debat, vi skal have generelt senere om Danmarks radio, men som begrundelse for vores stillingtagen til forslaget er jeg nødt til at komme med nogle generelle bemærkninger.

Danmarks radio er jo i kraft af radioens og tv's påvirkningsmuligheder en af de allerstørste magtfaktorer, vi har i det danske samfund. Den har en kolossal indflydelse på alles, måske dog mest på børnenes og de unges, holdning til livet. Disse massemedier er med til at præge deres sprog, deres tankebaner og deres væremåde. Vi må erkende, at Danmarks radio har monopol. Det giver radioen et kolossalt ansvar, et ansvar, som efter vores opfattelse pålægger radio og tv en forpligtelse til ganske vist at løfte sløret for os alle ud til nye horisonter, men også et ansvar for ikke bevidst eller tilsigtet at bidrage til at nedbryde de etiske værdier, der er grundlæggende for vort folk, heller ikke de religiøse. Danmarks radios påvirkning af vore børn og unge skal tværtimod være i overensstemmelse med samfundets, forældrenes, skolens kulturelle grundlag og opdragelsesmål.

Det ansvar og denne målsætning har Danmarks radio efter vores opfattelse ikke altid haft let ved at leve op til. Det gælder, som jeg ved anden lejlighed har påpeget, bl. a. på et enkelt område som f. eks. det sproglige, hvor radio og tv ofte anvender vulgære, voldsprægede ord og billeder og vel også, som mange vil udtrykke det, sjofle udtryk, der står i skærende modstrid med forældrenes og skolens opdragelsesmålsætning; dermed kan vores monopoliserede radio/tv i virkeligheden være bidragyder til at nedbryde det, som man i skole og hjem forsøger på at bygge op.

Hvordan skal man ændre disse forhold? Skal man ind på en stærkere politisk styring? Det tror jeg ikke. Jeg tror gerne, at vi skal øge lytternes medvær i bestemmelsesprocessen, men så længe monopollet oprettholdes, må samfundet alligevel have en vis kontrol og en styring af radio og tv.

Vi mener bestemt ikke, der skal være nogen form for censur. En fri og mangfoldig

massekommunikation er efter vor opfattelse en forudsætning for vort demokrati. Hvis der indføres censur over radio og tv, kan det føre til, at de ikke bliver igangsættende, ikke bliver tankevækkende og dermed heller ikke udviklende, og det var jo meningen med dem.

Vi må nok en anden vej. Danmarks radio må vedstå sit ansvar netop som monopoliseret massemedium. De enkelte udsendelser må i første række ansvarsmæssigt bæres af den medarbejder, udsendelsen er betroet, og denne medarbejder må som hovedmål have, at kvaliteten i udsendelsen skal være høj og alsidig, og at udsendelsen i det hele taget skal være båret af tanken om at højne, ikke af at nedbryde eller forfladige.

Det har som sagt været svært for Danmarks radio efter vores opfattelse altid at leve op til disse intentioner, så svært, at befolkningen en gang imellem vel også er kommet i tvivl om, om det altid er manglende evne, der er årsagen, eller det måske kunne skyldes også manglende vilje. Nu er der jo det ved det, at enebørn ikke altid er en lykke for de andre børn i samfundet, og det er sådanne betragtninger, der gør, at vi føler en vis sympati for at gå ind i vurderingen og undersøgelsen i udvalget af det forslag, der er bragt frem. Netop den tanke, om ikke konkurrencen i æteren, på samme måde som den findes inden for andre kulturelle områder, kunne hjælpe på både viljen og evnen hos Danmarks radio, sådan at vi kan få en større alsidighed i udsendelserne, større kunstnerisk udbud og bredde, en højnelse over en del af udsendelserne, en højnelse af det etiske niveau, ikke ensidighed men alsidighed.

Efter disse kritiske bemærkninger navnlig over for den institution, hvis monopol de konservative ønsker at bryde, vil jeg gerne sige, at der er al god grund til efter vor opfattelse at bringe Danmarks radio en tak for de mange gode og sobre udsendelser, som trods alt stadig væk udgør den største del af radioens repertoire.

Men vort ønske om, at også den øvrige del af repertoiret må blive bedre, tvinger os altså over i en positiv indstilling over for forslaget, men ganske vist under forudsætning af, at en eventuel koncession til et selskab af privat eller anden art må indeholde

[Chr. Christensen.]

de samme krav om alsidighed og ansvarlighed og kvalitet, som vi i dag stiller til Danmarks radio.

Men må jeg så sige: vil man den vej over, så bør man rent geografisk tage skyldigt hensyn til, at der ligger én institution i København. Den anden må ligge på den anden side Bæltet.

Jeg vil også gerne udtrykke en betænkelighed over for det kommercielle, der kan komme frem i det, men vi har med tilfredshed set den åbenhed, forslagsstillerne lægger for dagen.

Må jeg så til sidst sige, at i disse sparetider kan vi jo ikke lade være med også at komme med et lille spørgsmål: har vi råd på nuværende tidspunkt? Men det må vi undersøge.

Det af hr. K. Helveg Petersen fremsatte forslag har nogle begrundelser, som vi ikke kan komme uden om at gå ind i overvejelser af. De er fremsat med en sagkundskab, der gør, at vi synes, det er rimeligt at gå ind i overvejelserne.

Til sidst vil jeg gerne sige, at loven, som træder i kraft 1. april 1974, indeholder en paragraf om nogle folkevalgte råd, som på det tidspunkt i virkeligheden ikke er sammensat. Det giver en meget uheldig start på en måske god foretælse. Var det ikke bedre, at vi så tog konsekvensen og sagde: godt, når det ligger sådan, så tager vi den i udvalg til overvejelse? Det vil vi i alt fald gerne være med til.

Fuglsang (DKP):

Kommunisterne vil — og jeg vil gerne sige naturligvis — gå imod, at private institutioner og selskaber får magten over radio- og fjernsynsstationer, og gå imod, at der indføres reklamer i disse foretagender.

Der er talt en del om erfaringerne fra Radio Mercur, men man behøver ikke at gå så langt tilbage for at få en forestilling om, hvad der ville ske bl. a. ved indførelsen af reklamer; rent umiddelbart kan man ikke lade være med at tænke på de lidelser og den foragt og nedvurdering af menneskefornuft, som sagesløse mennesker bliver udsat for, hvis de gerne vil i biografen og se en film.

Men dertil kommer, at denne sag først og fremmest har en politisk og økonomisk bag-

grund; det genspejles for øvrigt også derigennem, at forslaget med størst iver støttes af de partier, der befinder sig på yderste højre fløj i dansk politik. Det kan da lyde meget besnærende, når forslagsstillerne taler om at ophæve statens monopol, men sagens kerne er jo, at om forslaget gennemføres, vil der ved siden af dette opstå et andet og adskilligt farligere monopol, nemlig de store koncerner med deres kæmpemæssige reklamebudgetter.

Der er bl. a. i bemærkningerne stillet forslag om, at eventuelle koncessioner gives til pressen. Men er det ikke sådan, at netop erfaringerne fra pressen virker yderligere advarende mod at åbne for koncernerne og deres reklamer? Det er næppe helt forkert, når man gang på gang fortæller os med hensyn til de store blade, at den virkeligt dirigerende mere er annoncechefen, end det er redaktøren og lederskribenten. Jeg tør ikke sige, om det er sandt, når man undertiden hører, at sidste gang Politiken tog en selvstændig radikal stilling, var i 1920, da bladet bragte sig i konflikt med de store koncerner i anledning af dets stilling til Flensborg, og at man derfor annoncemæssigt satte bladet kniven på struben. Men jeg ved med hensyn til vores egen presse, Land og Folk, hvad det i virkeligheden koster for et blad, der ikke bøjer sig for reklamen, og netop den samme situation vil jo disse private selskaber, institutioner, eller hvad man end kalder dem, komme ud for.

Vi er altså imod reklame i radio og fjernsyn, fordi vi er imod, at disse meget vigtige massemedier mere end i øjeblikket bliver udtryk for storkapitalens interesser. Man taler om de nuværende radio- og fjernsynsstationer som et statsmonopol. Ja vel, men det er jo i hvert fald sådan, at vi har mulighed for at gennemføre en demokratisk indflydelse på dem og på deres drift. Ét er, at man måske i øjeblikket ikke vil gøre det, men man kan gøre det, og det vil være vores opgave i så henseende.

Med hensyn til hr. K. Helveg Petersens forslag har vi samme opfattelse, som er kommet til udtryk i flere andre indlæg, at vi forstår de betænkeligheder, han har, vi har sympati for dem, men vi har alt for lidt at have den i netop af grunde, som andre har nævnt, og som jeg derfor ikke vil gentage her.

Mølgaard (DR):

Det er mangfoldige år siden, at man her fra tingets talerstol kunne konstatere, at ingen offentlig drift var så vanskelig at styre og ingen optog sindene så meget som jernbanedriften. Nu om stunder er det nærmest Danmarks radio, der må udnævnes til Danmarks næstmest omstridte og omdiskuterede driftsform. Danmarks radio er et medium, der har en enorm magt, og der knytter sig en enorm interesse til det.

Det toforslag, der nu ligger til forhandling på folketingets bord, er frembragt af andre, men Danmarks retsforbund interesserer sig ligeledes for radioens drift og har også gjort sig tanker på disse områder. Når vi ikke har taget initiativet til, at de bliver lagt frem på folketingets bord som selvstændige lovforslag, er det ud fra en prioriteringsbetragtning, idet vi mente, at der var nok så presserende problemer først at tage fat på for det nye folketing.

Men nu vel, nu er ballet åbnet, og der ligger her et par forslag, om hvilke jeg skal bemærke, først om det konservative forslag, at teknisk set finder vi det åbner et alt for vidt spillerum for ministeren for kulturelle anliggender, sådan som det foreligger. Heri ligger der ingen mistillidserklæring til den fungerende minister for kulturelle anliggender, men det må præciseres, hvad det er, man føler der er brug for, hvad det er, man ønsker, i loven, således at det ikke alene henstår til bemærkningerne, om man ønsker sig det ene eller det andet.

Der filosoferes over forskellige muligheder i bemærkningerne til dette lovforslag. Nu ligger det jo sådan, at der er grænser for, hvor mange frekvenser der er til rådighed, som også nævnt af tidligere ordførere, og derfor kan man ikke dele bevillinger til lyd- og billedspredning ud til højre eller venstre, eller sågar midten, i ubegrænset omfang.

Vi vil gerne være med til at overveje, hvordan man sikrer den friest mulige radiospredning, de bedst mulige programmer, hvordan man bedst muligt får alsidighedshensynet tilgodeset, og vi er ikke afvisende over for ideen om at etablere konkurrence imellem forskellige institutioner som et led i denne bestræbelse. Men disse veje må lægges fast. Tanken om at sprede licensindtægterne til flere forskellige kanaler må vi tygge

nærmere på i kulturudvalget, når sagen er afsluttet her ved første behandling.

Det kommercielle nærer vi vel nok en vis portion skepsis over for som model. Tanken om, at dagbladene skulle have konsolideret deres meningsdannelsesmagt ved, at man giver dem spredningsret, må vi umiddelbart være bestemt afvisende over for ud fra den betragtning, at Danmarks radios alsidighedsforpligtelse vil skal ses som en generel mediepolitisk betragtning, hvor man også må erkende, at Danmarks radio har en særlig funktion som alternativt medium til dagspressen.

Til det af hr. K. Helveg Petersen fremsatte forslag skal jeg bemærke, at vi deler den ængstelse, som hr. K. Helveg Petersen nærer over for en yderligere politisering i Danmarks radio. Retsforbundet har altid været modstander af det misbrug af Danmarks radios medier, som politikerne har udsat dette medium for. Vi er enige i, at det bestemt ikke er sagen at etablere en magtbalancesituation bestående i, at alle eller næsten alle partier er med, i hvert fald de store toneangivende. Meningsgrupper eksisterer jo helt på tværs af partirammer ude i befolkningen. Alsidighedshensynet vil blive trådt under fode, hvis man blot anlægger partipolitiske betragtninger.

Et par konkrete eksempler skal jeg nævne til ære for hr. Poul Dam, der ikke kan huske tidshorizonten forud for den 4. december, men som føler, at det faktisk er nu, det er rigtig galt. Der var noget om, at der engang eksisterede en EF-kampagne, hvor der vitterlig var slagside i Danmarks radios dækning af den debat, som fandt sted ude i befolkningen; det var en slagside, som også blev opretholdt efter den 2. oktober 1973. Jeg har oplevet adskillige valgkampssituationer, hvor man har haft en diskussion med repræsentanter for radiorådet, og hvor hensynet til den ligelige spredning blev trådt under fode fra de toneangivendes side. Det ligger alt sammen forud for den 4. december 1973.

Vi deler også hr. K. Helveg Petersens skepsis over for at etablere nye amtslige programråd. Vi nærer skepsis både over for deres funktion og deres struktur, og derfor vil vi støtte det af hr. K. Helveg Petersen fremsatte forslag. Hvorfor? Hvad vil vi da

[Mølgaard.]

med det? Vi vil skaffe tid til en bredere drøftelse af, hvordan man skal tilgodese alsidighedskravet bedre end i dag, og det mener vi at dette forslag giver mulighed for, idet det udsætter den allerede vedtagne lovs ikrafttræden et år, og i løbet af et år må selv dette folketing kunne klare at arbejde denne problematik igennem. Vi vil i hvert fald yde vort bidrag til det.

Lembourn (K.F):

Det glæder mig, at ministeren og regeringen i princippet er enig i, at man bør finde en eller anden form for konkurrence i æteren. Ministeren mente imidlertid, at det forslag, det konservative folkeparti har stillet, rummede så få konkrete oplysninger om, hvordan det skal gøres, at det ikke ville være muligt at tage endelig stilling til det.

Se, tanken er jo principielt at give mulighed for kommende selskaber, selvejende institutioner, hvad det nu måtte være. Det ville næppe være rigtigt, hvis vi her i folketinget på forhånd fastlagde regler for, hvem det skal være, og hvorledes en konkurrerende sender skal indrettes. Fremgangsmåden og udviklingen i dette må være sådan, at først vedtager folketinget en principiel lov, hvor der åbnes for konkurrencen, og så må vi se, hvad der sker. Når der så kommer mennesker, som ønsker at skabe en konkurrerende sender, ja, så må de henvende sig til regering og folketing og få en koncession, og derefter er det folketingets og regeringens opgave at udarbejde denne koncession og fastlægge reglerne for, hvorledes konkurrencen skal foregå. Derfor mener jeg ikke, det ville være rigtigt at gå videre, end vi har gjort i det forslag, vi har fremsat.

Hr. Chr. Christensen og andre ordførere har spurgt, om vi har råd til det. Mit svar til dem er det samme: det er ikke meningen med dette forslag, at vi nu skal fremtvinge en konkurrerende sender. Det kan vare et år eller to eller tre, det ved vi ikke noget om. Det, vi vil, er bare at sige til de mennesker, som måtte have interesse i det, at nu er muligheden der, og så må de prøve at gennemarbejde, hvordan de vil gøre det, og så må de komme til os med det.

Ministeren og hr. Ole Espersen mente, at en reklamefinansiering ville betyde et alvorligt fald i avisernes indtægter og dermed

fremme bladdøden. Hr. Ole Espersen fremstillede det sådan, at han havde en række konkrete oplysninger herom fra andre europæiske lande. Det undrer mig meget, for jeg har nogle helt andre oplysninger. Den statistik, der foreligger fra Finland og England, viser, at faldet i annonceporteføljen var 15 pct. det år, man indførte den konkurrerende sender, og derefter steg annonceporteføljen i nøjagtig samme takt, som den havde gjort i årene før. Det har altså vist sig, at der ikke var noget annoncetaf.

Hr. Bernhard Baunsgaard, som i øvrigt mener sig berettiget til at afgøre, om jeg kan tænke eller ej, var inde på licensdelingen og mente, at en licensdeling eo ipso betyder, at man tvinger seerne til at betale licens til bestemte selskaber. Det behøver aldeles ikke at være tilfældet. Licensdelingen kan komme som en følge af en undersøgelse af brugen af de pågældende sendere og altså overlades til seerne selv at afgøre.

Ønsket om at bryde Danmarks radios monopol og få en konkurrerende radio- og tv-sender skyldes for det første, at et monopol inden for massemediekommunikation er et onde. De, der er modstandere af forslaget, går jeg ud fra ville anse det for uhyrligt, hvis man gennemførte et monopol inden for litteraturen med ét statsforlag eller én statsavis eller ét statsteater. På alle andre kommunikationsområder er der konkurrence, og man kan vel ikke påstå, at det ligefrem har skadet dansk teater og dansk film eller den danske forlagsvirksomhed, at vi har haft denne konkurrence.

Hr. Ole Espersen mente, at man havde dårlige erfaringer fra andre lande. Også dér har jeg andre oplysninger og helt andre vurderinger: man har tværtimod gode erfaringer fra andre lande.

Der skete det, at da man gennemførte det engelske ITV, fik man en betydelig forbedring af nyhedsudsendelserne, og underholdnings- og kulturafdelingerne fik flere udsendelser og bedre udsendelser, og de samme erfaringer har man gjort i andre europæiske lande.

Og så er hr. Ole Espersen inde på en uhyre farlig form for argumentation. Han siger, at dette at overlade til seerne at få en afgørende indflydelse på, hvilke programmer der skal frem, medfører eo ipso en kvalitetsforringelse. Mere udemokratisk kan man

[Lembourn.]

vist dårlig tænke. Men derved rører man ved kernen i kulturdebatten, nemlig angsten for at overlade til publikum at dømme om, hvilke kunstprodukter der skal fremmes og hvilke ikke. Det tør man altså ikke. Jeg har den opfattelse, at publikum er en fortrinlig dommer. Man skal ikke være så bange for at overlade til det at afgøre, hvad det vil se, og hvad det vil høre. Tværtimod anser jeg det for at være særdeles sundt, og det ville være en langt bedre inspiration og være langt mere frugtbart for dem, der producerer udsendelserne, og også for kunstnerne end den nuværende ordning.

I det øjeblik man får to sendere, der konkurrerer, får man åndeligt råd til større alsidighed. Det er jo et spørgsmål om plads, om sendetid, om forskellige organisationer. I det øjeblik man virkelig har to konkurrerende sendere, ville man have mulighed for at give en mere subjektiv kommentar f. eks. til de politiske begivenheder, hvad der i sig selv er rigtigt. Det kan vi ikke i dag. Alsidighedskravet i lov om Danmarks radio er formelt rigtigt, men uhyre svært at leve op til. Det kan i virkeligheden kun gennemføres, hvis man har — for at holde os til de politiske kommentarer — mulighed for at give kommentatorer af forskellig politisk observans muligheder for at fremsætte deres selvfølge subjektive synspunkter.

Det er blevet sagt i debatten her, at talentmassen ikke er stor nok. Det er ikke min opfattelse. Det ville vise sig, hvis man havde en konkurrerende sender, at der pludselig ville dukke mange radiofoniske talenter op og få en udfoldelsesmulighed, og derfor er jeg imod, at man gennemfører konkurrencen ved, at kanal 2 kommer ind under Danmarks radio, fordi det trods alt vil være den samme ledelse, den samme holdning og det samme store maskineri.

Jeg vil anbefale folketingets medlemmer og især ordførerne her at læse Steen Eiler Rasmussens kronik om hans erfaringer, efter at han har været inde i maskineriet i Danmarks radio. Han har ganske ret: kunstneren knuses i dette kæmpebureaukrati, og derfor er det meget vigtigt, at der kommer en helt anden institution, som begynder nedefra og ikke på forhånd er inficeret af ganske bestemte opfattelser og af et enormt bureaukrati.

Med hensyn til finansieringen har vi sagt i bemærkningerne, at vi er åbne. Det skal ingen hemmelighed være, at det konservative folkeparti har sympati for reklamefinansiering. Vi mener ikke, at vi har mulighed for at holde Danmark reklamefrit. De tekniske oplysninger tyder på, at i løbet af forholdsvis få år har vi et satellitsystem, som vil hamre 24 timers reklamefjernsyn ned over os i døgnet. Vi kan ikke undgå det. Hvorfor så ikke selv prøve at skabe vores eget reklameniveau? Og folketinget vil have fuld indflydelse på det gennem de krav, der skal stilles i den koncessionsordning, som skal udarbejdes.

Hovedsagen for os er altså at få brudt monopolet og dermed reelt opfylde kravet om alsidighed.

Med hensyn til hr. K. Helveg Petersens forslag har det konservative folkeparti den opfattelse, at vi, da vi nu har stemt for loven, også ønsker den ført ud i livet, sådan som det er planlagt. Vi mener, at den rummer en række forbedringer i forhold til den tidligere radiolov. Vi mener bl. a., at ideen med amtsprogramudvalgene er rigtig, fordi den kan kanalisere en folkelig kritik ind i Danmarks radio. Vi er tilfredse med ankenævnsinstitutionen, og vi mener også, at det var rigtigt at afskaffe programudvalget. Men hr. K. Helveg Petersen har sikkert ret i, at der vil kunne rejses kritik mod en hel del i denne lov, og jeg vil derfor gerne sige til ham, at vi er åbne over for forhandlinger om denne kritik i udvalget. Hvis det så viser sig, at hr. K. Helveg Petersen virkelig kan begrunde de kritiske synspunkter, som han har fremsat, nærmere, og det viser sig, at der bør ske ændringer, er vi åbent indstillet over for eventuelle ændringsforslag; men ikke at lade loven træde i kraft pr. 1. april i år kan vi ikke være med til.

K. Helveg Petersen (RV):

Jeg er i den situation, at jeg faktisk er i stand til at takke en hel del af ordførerne for de indrømmelser, man har givet over for nogle af de synspunkter, jeg har peget på i bemærkningerne til mit forslag.

Når det er fremsat, skyldes det et par ting.

For det første skyldes det en meget klar fornemmelse af, at den nye lov blev gennemført i stor hast, og jeg kan også godt føje til,

[K. Hølvæg Petersen.]

at det skete i forbindelse med en rejse, jeg måtte tage til Strasbourg, mens man forud for rejsen havde sagt, at man godt kunne lade det ligge til efteråret. Det skete altså ikke, og jeg syntes faktisk, at det var gået så ilstomt til, at man måtte reagere, hvad jeg gjorde ved anden og tredje behandling. Og så har jeg det forfængelige håb, at der i den udvikling, der er sket siden sidst, måtte være kommet impulser til at besinde sig, for der er jo tid til det. Vi har en radioordning i øjeblikket, som meget vel kan løbe videre, uden at der sker nævneværdige forandringer, desværre kun.

De referater, vi har fået af de møder, der har været i radiatorådet siden det nye tilskud, der er kommet, tyder jo på en meget stærk forøgelse af den politiserende virksomhed. Nu siger ministeren, at hun er enig med sin forgænger i det hensigtsmæssige i radiatorådets sammensætning, altså i, at vi har en overvældende politisk dominans. Ministeren var så flink at lægge et par oven i de 21, jeg havde registreret, så hun nåede op på 23 af 26. Jeg tror ikke, der findes noget andet sted på kloden, hvor man ville sige, at det var rimeligt, at man til ledelsen af en samfundsinstitution som denne gav den politiske dominans en sådan overvældende styrke.

Hun var enig med sin forgænger, hr. Niels Matthiasen, der her i tinget udtalte, at den bedste garanti for en klarere adskillelse mellem staten og Danmarks radio var en åbenlys og afbalanceret politisk repræsentation. Det skulle altså være en garanti for en klar adskillelse fra staten. Lad mig som min opfattelse sige, at Danmarks radios programmæssige selvstændighed kun har betydning, såfremt den manifesterer sig som en uafhængig faktor over for statsmagtens faktiske ihændehaver: regering og folketing. Der er jo ikke tale om uafhængighed, når folketinget i så høj grad dominerer. Hvordan kan man da så sige, at det er en uafhængighed af staten? Hvordan opfatter befolkningen dette folketing? Hører vi da ikke med til magtens faktiske indehavere? Det er en formalisme, som er helt urimelig, at anvende i denne debat. Lad os dog i det mindste gøre op med den slags ting, som ikke kan have mening, og som folk ikke begriber.

Men det, jeg ville sige, er, at det kan un-

der alle omstændigheder ikke være fornuftigt, at man i ledelsen af et så kompliceret foretagende som Danmarks radio har en vidtdreven politisering, fordi man bruger så megen tid på de ting, detaljer og urimelige småting, som kan gøres politiske, alt imens man forsømmer de egentlige ledelsesopgaver. Der er ikke nogen, der fra denne talerstol vil stå op og sige, at radiatorådet er den ideelle ledelse af denne institution. Jeg har ikke hørt nogen føre noget som helst forsvaret, der har været overbevisende, for, at den ordning, vi har, og den, vi nu får, skulle være hensigtsmæssig. Jeg kan ikke se, at det er antageligt, at man fortsætter med en sådan overvægt af den politiske sektor.

En anden ting er, at 26 medlemmer, som man nu er nået op på, er også for stort et tal til, at man kan have en egentlig ledelse. Hvorfor dog ikke følge den ordning, man har i BBC, hvor man har et langt mindre antal? Det er den ordning, jeg antydede i mit mindretalsforslag i foråret.

Jeg mener, vi skal skille lovgivning og administration. Jeg mener, at det er folketingets opgave at følge, hvad der sker, men det skal ske igennem debatter her i tinget som den, vi nu skal have den 26. marts. Her kan folketinget diskutere de lange linjer, hovedprincipperne, i Danmarks radios virksomhed. Det skal ikke foregå i det miniatur-folketing, der holder møder ude i Radiohuset engang imellem. Det har ingen mening.

Ministeren sagde, at der forestod forhandlinger med Amtsrådsforeningen. Det vil altså sige, at man står på bar bund. Det vil sige, at der ikke er taget noget skridt til at få disse programråd nedsat. Jeg vil gerne spørge ministeren, hvad planerne så er nu. Nu skal der altså føres nogle forhandlinger og laves nogle aftaler, men vi kan komme i den situation, at disse samtaler vil føre til, at man fra Amtsrådsforeningen siger: vi må have noget konkret at holde os til, vi må have nogle bemyndigelser, vi må have nogen kompetence. Ja men det findes der ikke antydning af i loven. Der findes ikke antydning af kompetence i bemærkningerne. Hvordan vil man så tilvejebringe den uden en lovændring, uden en fornyet debat her i salen? Efter det, der står i bemærkningerne til lovens § 11, skal man kunne virke rådgivende over for de medarbejdere fra Dan-

[K. Helveg Petersen.]

marks radio, der arbejder i distrikterne. Man skal i almindelighed følge Danmarks radios programvirksomhed med ret til at fremkomme med synspunkter herom over for det centrale programudvalg. Man har altså ikke nogen afgørende indflydelse. Man har ikke i bemærkningerne sagt noget om, hvor store disse råd skal være. Man har sagt, at de skal være sammensat af folk fra det folkelige og kulturelle liv, og der skal også være politikere imellem. Der er overhovedet ikke i bemærkningerne sagt noget som helst, der giver grundlag for fasthed, og det har vel været meningen, at det skulle være helt flydende. Så kan det blive svært at lave faste bestemmelser nu, uden at vi skal tage stilling til det i folketinget ud fra de helt nye forudsætninger.

Jeg forstod jo nok på hr. Ole Espersen, at man ikke var meget begejstret for den nye lov, og han beklagede, hvad jeg også tror hr. Poul Dam gjorde, at de 10 tilforordnede måtte ud. Det skete i en håndvendning. Uden at vi egentlig havde nogen virkelig debat herom, gled de ud af billedet.

Det var et værdifuldt element, som mange, der har fulgt arbejdet i radiorådet, siger vi vil komme til at savne.

Jeg forstod på hr. Ole Espersen, at hans parti ikke kunne gå med til en udsættelse, men jeg forstod også, at han egentlig så meget resigneret på det, og at han måske personlig ikke var så svær at overtale til at gå med til en udsættelse.

Hr. Arne Christiansen trøstede mig med, at der er en revisionsparagraf. Nu kan man altid tage en lov op til revision, men det, jeg er bange for, er, at man ved at instituere disse programudvalg og få sat dem i gang låser sig fast til noget, som man ikke så let kommer af med igen, selv om det viser sig at være en fejltagelse. Får man først sat disse udvalg i gang, tror man så virkelig, at man om kort tid igen kan få dem afskaffet? Og jeg mener altså, at det grundlag, man har diskuteret disse udvalg på, har været forkert.

Det er rigtigt, at jeg har megen sympati for en ordening, hvor folks røst kan lade sig høre, men her må jeg henvise til det mindretalsforslag, jeg stillede i betænkningen i sin tid, hvori jeg viste, hvordan man kunne gøre det, og hvordan man kunne lave klare

retningslinjer for et repræsentantskab, der virkelig ville få opgaver tildelt.

Hr. Melchior sagde, at vi kan jo ikke hele tiden tage det hele op til prøvelse, og regeres skal der. Ja, det skal der — selv om det ikke er altid, der bliver det. Men det kan ikke være en begrundelse for, at man, hvis man står over for afgørende svagheder, afgørende fejl, da ikke skulle foretage en ajourføring på de punkter, der er så svage, og altså i første omgang udsætte loven.

Hr. Melchior sagde, at man stod over for noget, der var godt gennemarbejdet. Nej, desværre var det ikke godt gennemarbejdet, og her kan jeg minde om, hvad hr. Erhard Jakobsen sagde under anden behandling her i tinget sidste år. Han sagde — det står i Folketingsstidende 1972-73, sp. 7672:

„Må jeg begynde med at sige, at jeg har sympati for de betænkeligheder, som hr. K. Helveg Petersen har ført frem. Jeg tror selv, det havde været klogt, om udvalget ikke havde gjort sit arbejde færdigt nu.“

Jeg tror, at hr. Erhard Jakobsen er parat til at bekræfte det her i tinget.

Hr. Poul Dam indrømmede, at der havde været for stor travlhed, og føjede til, at det behøvede ikke at være forkert, at vi vælger politikere. Det må jeg naturligvis give ham medhold i, det behøver ikke at være forkert, de kunne fungere godt, men det, jeg har peget på, er, at vi har ikke evidens for, at de har fungeret godt, og vi har især ikke noget bevis for her i den senere tid, at det har været en forsvarlig funktion. Hr. Poul Dam henstillede til ministeren, at man med hensyn til programrådet gav sig god tid til at se nærmere på tingene.

Tak til hr. Chr. Christensen, fordi han gav tilslutning til hovedlinjen med hensyn til programrådene, og også til hr. Mølgaard, der gav tilslutning til hele forslaget om, at vi skulle udsætte loven et år.

Der sker ingen ulykker, om vi kører videre med den ordning, vi har, al den stund man fra så mange sider har givet udtryk for, at man slet ikke føler sig overbevist om, at det er en god ordening, vi får. Derfor håber jeg på resultater af det udvalgsarbejde, der nu påbegyndes.

Overgaard Nielsen (RV):

Jeg har bedt om ordet, fordi jeg synes, at hr. Mølgaards 100 pct. tilslutning til hr. K.

[Overgaard Nielsen.]

Helveg Petersens forslag ikke skal være den eneste.

Hr. Lembourn sagde i sit indlæg, at publikum nok er den bedste dommer og selv kan vælge, og han understregede radioens organisation med en udtalelse om, at kunstneren knuses i dette enorme bureaukrati. Så undrer det mig bare, at de konservative stemte for det forslag, der har gjort dette bureaukrati endnu mere enormt, og jeg vil pege på, at netop amtsprogramudvalgene bliver et meget udvidende led i dette bureaukrati.

Og det tør nok siges, at hr. Poul Dam har ret, når han siger, at det, vi gennemførte i efteråret, nok ikke var særlig gennemtænkt, og dermed er der sådan set svaret på hr. Melchior's udtalelse om, at denne lov var nøje forberedt og grundigt gennemprøvet. Det tør siges, at det er den i hvert fald ikke.

Men det kan godt være, at man, som hr. Arne Christiansen sagde, skulle give denne lov lejlighed til at vise, om den er sødygtig, hvis det bare ikke var sådan, at statens skibstilsyn i hvert fald ville have nægtet enhver sødygtighedsattest, hvis den havde fået lov at kigge dette fartøj efter i sømmene.

Det er da også muligt, at medlemmerne — det tror jeg gerne — af amtsprogramudvalgene vil blive frustrerede, fordi de ikke aner, hvad de skal foretage sig, ja, de aner ikke engang, om de bliver nedsat eller ej, og hvad de kommer til at bestå af. Men jeg tør sige helt sikkert, at radioens medarbejdere ude omkring i landet i hvert fald vil blive frustrerede, når de kommer ud for den lokale politiske pression, som amtsprogramudvalgene vil være udtryk for, når de begynder deres såkaldt rådgivende virksomhed ude omkring i landet.

Der er det ved radio og fjernsyn, at det måske er den offentlige institution i dette land, det er nemmest at kontrollere, nemmest at kritisere, for her sidder hele offentligheden som dommer, og derfor kan jeg ikke se berettigelsen i, at folketinget, at politiske synspunkter, skal være så rigt repræ-

senteret. Det er altid radioen, der kritiseres, men man spørger aldrig: hvad er egentlig grunden til, at radioen er, som den er? Det kunne jo ligge i dette enorme bureaukrati, som hr. Lembourn har nævnt.

Man har, synes jeg, bortset fra en enkelt undtagelse i hele denne debat, talt næsten udelukkende om den politiske administration af Danmarks radio.

Der er talt forbavsende lidt om radioens og fjernsynets muligheder for under disse forhold at lave udsendelser, på godt og ondt, men altså lave udsendelser, og jeg kan ikke bare mig for at sige, at denne lov og debatten om den her i dag minder om en udtalelse, der tillægges en tidligere generaldirektør. Det er højst sandsynligt, at den er opdigtet, men derfor er den ikke mindre rammende for denne situation. Han skal engang have sagt, at vor foragt for lytterne overgås kun af vor foragt for programmerne. Jeg synes, man har udvist en forbavsende foragt for radioens programmer til fordel for radioens enorme bureaukrati.

Lasse Budtz (S):

Generaldirektør Sølvhøj sagde engang, at næst efter kongehuset er der intet, der interesserer folk så meget som radiohuset, og det synes denne debat at understrege.

Jeg kan jo ikke tale på andres vegne end mine egne, men jeg kan dog godt tillade mig at sige, at jeg er meget enig i meget af det, hr. Overgaard Nielsen sagde, og jeg ved, at der i Danmarks radio er stor sympati for de tanker, som ligger til grund for hr. K. Helveg Petersens forslag.

Jeg tror ikke, der er mange i Danmarks radio, som ikke erkender, at man i et demokrati som det danske må have en folkestyret radiofoni eller i hvert fald en folkestyret kontrol med radiofonien. Til gengæld er jeg fuldkommen sikker på gennem mange års arbejde i Danmarks radio, at man ikke bryder sig om denne politiseren, som Danmarks radio uafsladeligt er ude for. Danmarks radio er blevet næsten en politisk slagmark for

[Lasse Budtz.]

uansvarlige politikere, som benytter denne som udgangspunkt for at vinde politisk gehør eller i hvert fald politisk tilslutning.

Der er sket det politisk interessante — jeg synes ellers ikke, det er særlig interessant — at siden loven blev vedtaget, er der kommet 10 partier i dette folketing. Jeg skal ikke udtale mig om berettigelsen af de 10 partier, men jeg vil konstatere, at når der er 10 partier, så udvides radiorådet ganske automatisk, derved politiseres der yderligere, og derved vil helt automatisk medarbejdernes vilkår i Danmarks radio forringes. Jeg tror, at en overvejende del af Danmarks radios medarbejdere vil savne de tilforordnede, som i mangfoldige tilfælde — det siger jeg uden tøven — har været dem, som har talt vores sag varmest, og som i mange tilfælde har været dem, som har repræsenteret frimindet og tolerancen bedst.

Jeg synes i den forbindelse, det er interessant at høre hr. Lembourn tale om demokratiet på den måde, at det automatisk er flertallet, der altid skal bestemme. Ja men det er jo flertallets diktatur. Hvad med mindretallene? Hvis flertallet skulle bestemme, hvad der skulle vises og høres i Danmarks radio, fik vi foldboldkampe, shows af forskellig art, film osv., og det kan ikke være rigtigt, at man ikke også tager hensyn til mindretallets interesser og også repræsenterer mindretallets synspunkter. Det står oven i købet i radioloven, og det synes jeg i mangfoldige tilfælde er det, masser af politikere og mange medlemmer af dette høje ting har glemt at tage hensyn til.

Der er måske mange, som forstår, når jeg siger alle disse ting, at der er en talentmangel i Danmark, det er der ingen som helst tvivl om, der er nemlig så stor en talentmangel, at der umuligt vil være plads til at skabe et egentligt program 2.

Det siger sig selv, at jeg er energisk og indædt modstander af reklameideen, men jeg synes, at ideen med at overføre nordiske programmer er rigtig, og det kan gøres relativt billigt ved at oprette linksystemer. Ideen med de europæiske programmer holder derimod ikke, for de vil altid skulle tekstes, de må altid oversættes på en eller anden måde; mange af de nordiske programmer vil man kunne overføre uden tekster.

Jeg synes ligesom hr. Overgaard Nielsen,

at man for lidt beskæftiger sig med mulighederne for at lave rigtige programmer og alt for meget beskæftiger sig med mulighederne for, hvordan man skal kontrollere det. Programmerne bliver nu bedst, hvis der er mindst mulig kontrol, og jeg vil gerne benytte tidligere udtalelser i denne debat om censur og ikke-censur til at sige, at jeg håber ikke, der er nogen som helst tvivl om, at nogen form for forensur kan der ikke være tale om.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg håber, der bliver tid til to korte bemærkninger.

Jeg vil sige, at hvis et tredje medlem, hr. Kaj V. Andersen, også ville tage ordet, er denne diskussion lige ved at kunne udvikle sig til en medarbejderkonference.

Når jeg bad om ordet, er det, jeg gerne vil kommentere, noget, som hr. Poul Dam sagde. Hr. Poul Dam sagde, og jeg har checket af med ham:

„Jeg sidder for at sikre, at Danmarks radio fungerer godt, jeg sidder ikke som politiker, men som Danmarks radios mand“.

Jeg er sikker på, at hr. Poul Dam er enig med mig, når jeg siger, at enhver, der vælges af dette folketing til medlem af radiorådet, sidder der først og fremmest som lytternes og seernes repræsentant, ikke som politiker. Men det er lytternes og seernes interesser, der skal varetages derude, og det håber jeg at alle medlemmer i radiorådet vil huske.

(Kort bemærkning).

Overgaard Nielsen (RV):

Jeg ville ikke drømme om at bebrejde hr. Bernhard Baunsgaard, at han taler fra denne talerstol som medlem af radiorådet. Jeg taler ikke som medarbejder i Danmarks radio, men, som reglen er i dette ting, som medlem af folketinget.

Ministeren for kulturelle anliggender (Nathalie Lind):

Jeg skal ikke gå ind i nogen lang debat nu, så meget mere som en del af det, der er blevet sagt her i dag, egentlig ikke vedrører disse to lovforslag, vi har til behandling, men er almindelige principielle synspunkter

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

vedrørende indholdet af Danmarks radios virksomhed, som vi får lejlighed til at debattere her i tinget senere i denne måned.

Men jeg vil gerne, for at der ikke skal være nogen misforståelser, have sagt nogle enkelte ting.

For det første vil jeg sige til hr. Poulsgaard, der siger, at nu er der et flertal af liberalt indstillede i dette ting, at det glæder mig, men hvis hr. Poulsgaard tæller de ordførere op, der har været fremme i dag, har jeg nu ikke opfattet, at der er et flertal for det konservative folkepartis forslag.

Så vil jeg gerne sige til hr. Lembourn, der takkede mig, fordi jeg ville have monopolet ophævet, og sagde, at det var venstres og regeringens standpunkt, at det er tredje gang, folketinget diskuterer et sådant forslag fra konservativ side, og svaret har altid været det samme, så nogen overraskelse kan der sådan set ikke ligge i det. Men det kan ikke være rigtigt, at hr. Lembourn tager dette principielle synspunkt så meget til indtægt for sig selv, at man deraf skulle kunne udlede, at regeringen også var indforstået med, at man bare kunne vedtage en principiel beslutning om, at monopolet brydes, en folketingsbeslutning eller noget i den retning, hvorefter regeringen eller kulturministeren uden at kende hverken regler for finansiering eller noget som helst blot kan give enhver, som melder sig, en bevilling.

Jeg må her have lov at henvise til, for at der ingen misforståelser skal være, at mit principielle afsluttende svar var dette, at en beslutning om at tillade andre selskaber end Danmarks radio at drive radiospredningsvirksomhed, uanset hvilken finansieringsform der kunne blive tale om, ikke bør træffes, uden at det sker på grundlag af et meget dybtgående undersøgelsesarbejde. Og jeg vil gerne have lov stærkt at trække frem, hvad jeg nævnte i første omgang, at jeg ikke mener, at vi har økonomiske muligheder for så kostbare eksperimenter, som kunne blive følgen, hvis vi traf en sådan beslutning. Jeg mener, det hele er alt for uafklaret, der er alt for mange løse ting til, at vi kan følge det konservative forslag.

Så vil jeg, fordi det vedrører dette forslag og ikke programpolitikens indhold som helhed, have lov at sige, at der henvises til oplysninger om reklame fra andre lande, og

jeg nævnte en betænkning fra Sverige, der er fremkommet i 1973, om tv-reklame. Der har man beregnet — jeg kan blot give dette eksempel — at et forslag, hvorefter der i hver af Sveriges 2 tv-kanaler dagligt blev sendt 12 minutters reklame — 12 minutter daglig — ikke på søn- og helligdage, men de andre dage, ville medføre et indtægtstab for dagspressen på mellem 45 mill. og 60 mill. svenske kr. i prisniveauet 1970.

Og jeg vil godt føje én ting til: mon man alvorligt kan mene, at det er særlig vellykket at give store, eventuelt multinationale firmaer den ekstra reklamemulighed, som en fremvisning i tv ville være? Det vil ikke i hvert fald stemme med min opfattelse af rimelige overlevelsesvilkår i en vanskelig periode for mindre erhvervsvirksomheder, som slet ikke kan udnytte disse muligheder.

Må jeg så sige med hensyn til hr. K. Helveg Petersens forslag, at der blev harceleret lidt over, at jeg sagde, at jeg var enig med min forgænger. Jeg kunne også have sagt, at jeg var enig med en anden, nemlig med mit partis ordfører. Jeg kunne have sagt, at jeg var enig med det overvejende flertal i dette ting, nemlig med undtagelse af dem, der i juni måned 1973 stemte for hr. K. Helveg Petersens mindretalsforslag.

Jeg vil gerne med hensyn til Amdtsrådsforeningen have sagt, fordi man ligesom drog den slutning af, at jeg i denne måned skulle have et møde, at man intet havde foretaget sig, at dette er forkert. Der har været forhandlinger mellem embedsmændene, men man har ønsket en forhandling også med den minister, der er ansvarlig for området. Jeg kan da i øvrigt sige, at i et amt som Ribe amt ved jeg konkret at man har nedsat programudvalget og fået både en folkelig og en politisk repræsentation deri.

Men jeg sagde før, at jeg var villig til at tale med Amdtsrådsforeningen, og det er da helt oplagt, at Amdtsrådsforeningen også er bekendt med den debat, der føres her i dag, og hører de synspunkter, der kommer frem, og så må vi eventuelt vende tilbage til spørgsmålet om tidspunktet, men jeg må som minister, så længe loven gælder og jeg skal forhandle med en landsorganisation som Amdtsrådsforeningen, følge den vedtagne lov, medmindre man fra den anden parts side skulle have ønske om en udsættelse.

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

Jeg vil så blot til allersidst sige, at de synspunkter, som jeg synes det var lidt mærkeligt at høre, om, at vi var uansvarlige politikere, der benyttede Danmarks radio som en slagmark, ramte mig meget ubehageligt, men jeg vil blot sige: vi er da nogle stykker i dette ting, der også har arbejdet med Danmarks radio uden at have vores daglige arbejde dér. Man kan godt udføre et hæderligt stykke arbejde i radiorådet uden at skulle have at vide, at det er slagmark for uansvarlige politikere. Jeg tror, vi skal lade den side af sagen, medarbejdernes åbenbart mindre velvillige syn på radiorådet, ligge.

En anden ting er, at muligheden for større alsidighed i æteren kommer frem, hvis man for en rimelig pris kan gennemføre flere nordiske tv-udsendelser, og vi var på det sidste møde i Nordisk Råd klar over, at denne sag, som vi også fra mit partis side i årevis har arbejdet for, nu var ved at nærme sig en realitetsløsning. Jeg tror, det er realistiske løsninger, hvor de økonomiske muligheder er til stede for virkelig at komme i gang med noget. Jeg tror, det er den slags løsninger, vi skal se efter, og derfor håber jeg inderligt, at når vi i løbet af juni måned skal diskutere disse ting igen i Island, bliver det snart en realitet, at vi får mulighed for at se programmer fra de andre nordiske lande.

Jeg vil ikke kommentere indholdet af radioereguleringen eller gå ind i en debat om den. Vi får lejlighed til det her, jeg tror, det er den 26. marts. Men jeg må til slut sige, at jeg kan ikke opfatte det anderledes efter de udtalelser, der er faldet i dag, og når jeg tæller op, hvor mange der står bag de forskellige ordførere, end at det nye radioråd skal fungere fra 1. april, og selv om der fra enkelte medlemmers side har været sympati for hr. K. Helveg Petersens tanker om, at man skulle have haft en helt anden ordening, må jeg være forpligtet til at sætte den nuværende lov i kraft og foretage de i henhold hertil nødvendige udnævnelser.

Hr. Ole Espersen svarer nok for sig selv. Jeg må forstå det sådan, at socialdemokratiet vedstår den lov, deres egen minister har været den første til at gå ind for.

Ole Espersen (S):

Det blev nævnt — jeg tror, det var af hr.

Bernhard Baunsgaard — at dette kunne ligne en medarbejderkonference for Danmarks radio, og så vil jeg mene, at en repræsentant for freelance'rne også må have lov til at sige noget. Jeg vil derfor sige et par ord her.

Først til hr. Lembourn: de oplysninger, jeg kom med om indflydelsen på dagspressen, når man har reklamefjernsyn, er selvfølgelig korrekte, og vi vil kunne udveksle de åbenbart forskellige oplysninger, vi har, når vi får forslaget i udvalg.

Der er ikke tale om, at man med nogen rimelighed kan foretage en sammenligning mellem Danmarks radio og bogmarkedet eller musikmarkedet, eller hvad man nu vil nævne. Det er klart, at dér er der fri konkurrence, der er plads for hundrede eller tusinde forfattere, og der er plads for hundrede eller halvtreds forlag. Men vi ved udmærket godt alle sammen, at sådan kan det simpelt hen aldrig blive inden for radio- og fjernsynsvirksomhed. Der vil aldrig kunne blive tale om nogen form for fri og rimelig konkurrence. Der vil ikke kunne blive tale om at give koncessioner til dem, som har de økonomiske midler til deres rådighed.

Der er dårlige erfaringer fra andre lande, når man indfører konkurrencen. Det er fuldstændig rigtigt, som hr. Lembourn nævnte, at i England medførte oprettelsen af den uafhængige kanal i starten — og jeg præciserer i starten — at det gamle BBC ligesom blev peppet lidt op, men denne gode indflydelse varede fra et halvt år til et år. Derefter kom den almindelige konkurrence, den faste konkurrence, på seertal og intet andet. I den forbindelse nævnte hr. Lembourn, at jeg bevægede mig ind på en farlig argumentation, fordi jeg ligesom gav udtryk for, at det var ligegyldigt, hvad publikum mente om fjernsyns- og radioprogrammer.

Naturligvis mente jeg ikke det, og naturligvis mener jeg, at publikums kvalitetskrav og kvalitetsvurdering er overordentlig vigtig, men kvaliteter er to ting. Kvalitet skal vurderes ud fra hvert enkelt værks egenskaber, men også ud fra alsidigheden som helhed i en programflade, og enhver kan sige sig selv, at alsidigheden, hensynet til minoriteterne, ikke varetages, når man alene har en konkurrence baseret på det størst mulige antal seere. Det er ganske udelukket.

[Ole Espersen.]

Derfor er der ikke tale om, at jeg på nogen måde lægger mindre vægt eller ringe vægt på, hvad det store seertal ønsker, absolut ikke, men vi bør, når vi beskæftiger os med et meget vigtigt massekommunikationsmiddel inden for samfundet, lægge også andre hensyn til grund.

Så kom det ligesom lidt opgivende fra hr. Lembourn til sidst, at vi kan jo alligevel ikke undgå disse reklamer, og så kan vi lige så godt indføre dem med det samme.

Jeg synes, det var lidt opgivende. Det må dog være sådan, at hvis man har denne indstilling åbenbart gående ud på, at noget særlig positivt ved reklamerne er der ikke, men vi kan ikke undgå dem alligevel, så må man i alt fald prøve at undgå dem så længe som muligt, og jeg tror ikke, det er rigtigt, at vi i løbet af få år bliver overbejrdet med reklamer fra satellitter. Det bliver i hvert fald forsøgt ordnet internationalt, således at hvert enkelt land vil kunne vælge, om det ønsker at modtage denne massive reklame- og politiske propagandapåvirkning, som satellitterne naturligvis kan betyde.

Og så to ord til ordføreren for kristeligt folkeparti, som ikke holdt sit løfte om at lade være med at tage en almindelig debat om radio- og fjernsynsforhold. Jeg skal ikke deltage i den debat. Jeg skal blot hæfte mig ved en enkelt ting, fordi jeg som medarbejder må have lov til i hvert fald at antyde også her et forsvar på et enkelt område.

Det blev nævnt, at sproget er sjofelt og vulgært og ækelt og uartig, og at det især gik ud over vore børn. Jeg var på Bornholm for nylig til et møde om radio og fjernsyn, og dér blev jeg kritiseret på samme måde, skældt rigtig grundigt ud, men så var der en god nabo, som i øvrigt har en helt anden indstilling til både radio og fjernsyn og mange politiske forhold end jeg, som sagde til mig: „Du, Ole, det skal du ønte varra tjiv å'd“. Det betyder: „Det skal du ikke være ked af, Ole“, det er nemlig ikke rigtigt, det, de påstår, der skælder ud over sproget. Gå ud på gaden her. Gå ud i Arnager, eller hvor vi nu går hen efter mødet her, og hør så på, hvad børnene siger, hør på deres sprog, og du vil høre de uartige ord, de lidt halvsjofle ord, de grimme ord er præcis de samme, som da du var barn på Bornholm. Og når disse ord har

kunnet leve alle disse år, så skyldes det ikke radio og fjernsyn, for dér taler man ikke bornholmsk hverken på den ene eller den anden måde.“

Jeg tror, at man overvurderer vores indflydelse meget voldsomt.

Arne Christiansen (V):

Jeg synes, der er grund til at takke ministeren for, at der blev mindet om, at vi skal have en principdebat her i salen. Jeg beklager kun, at det kom på et så sent tidspunkt, men med den 26. ds. forude skal jeg reservere mine bemærkninger til de mange generelle betragtninger, der er kommet her, hvor fristende det end kunne være at gå ind i den debat, som vi altså ikke skal have i dag.

Men jeg vil gerne sige til hr. K. Helveg Petersen, at jeg er stadig forbavset over den ligesom undsigelse af det folkelige, det brede kulturelle og folkelige element, der ligger i amtsprogramudvalgene. Jeg synes, det ikke stemmer overens med det billede, jeg gennem årene har dannet mig af hr. K. Helveg Petersens indstilling til det folkelige arbejde, og jeg må sige til hans partifælle hr. Overgaard Nielsen, der sagde, at amtsprogramudvalgene ville blive et uvidende led i bureaukratiet, at nu indebærer efter min opfattelse et folkevalgt element afgjort ikke et nyt bureaukratisk led, og i dette tilfælde er der, som jeg også sagde i mine indledende bemærkninger i første omgang, tale om en decentralisering af den folkelige indflydelse, således at det også skulle kompensere for den politiske indflydelse, som hr. K. Helveg Petersen og altså også hr. Overgaard Nielsen frygter.

Jeg må da også gøre opmærksom på, at den radiolov, som nu træder i kraft den 1. april, indeholder en bestemmelse om, at Danmarks radios medarbejdere skal være repræsenteret i radiatorådet, og man må så stille det spørgsmål, om det også er en udvidelse af bureaukratiet på slagmarken i Gyn-gemosen.

Melchior (CD):

Hr. Poul Dam ved, at jeg altid lytter ekstra interesseret, når han taler. Det gjorde jeg også i dag, men det var en af de gange, jeg blev stærkt skuffet. Der blev f. eks. lejlighed til et spark sådan til tyskhed i al almindelighed, ved at den kommentar,

[Mølchior.]

hr. Poul Dam havde til europæiske programmer, var, at Bavaria-shows havde vi nok af. Jeg har ikke haft lejlighed til at se mange af disse shows, men jeg hører fra den måske trediedel af den danske befolkning, der tit har lejlighed til at se dem, at de er meget yndede. Jeg tror nok, at hr. Poul Dams parti bl. a. hedder folkeparti, og der er noget kolossalt ufolkeligt ved på forhånd at sige, at noget, folk kan lide, er nok noget, der ikke duer. Jeg tror, der kommer masser af gode ting ud af tysk radio og fjernsyn, og desuden omfattes Europa af andet end Tyskland. Det må vel også høre med til alsidighedskravet i Danmarks radio, at der kan være tid og plads for shows, indenlandske såvel som udenlandske, selv om en elite eller et flertal eller et mindretal ikke synes lige om det show.

Ligeledes foranlediget af hr. Poul Dam, der her blev assisteret af hr. Bernhard Baunsgaard, vil jeg godt sige vedrørende spørgsmålet om, hvad de sidder der for i radiatorådet, disse politikere, som udgår fra og udvælges af dette folketing. Hr. Bernhard Baunsgaard mente ikke, man sad der som politikere og som folketingsmedlem. Når jeg før sagde, at jeg ikke var sikker på, at det var så hensigtsmæssigt, at det i så vid udstrækning er folketingspolitikere, der sidder i radiatorådet, er det såmænd ikke ud fra, at jeg ikke finder dem egnede, men ud fra, at jeg finder, at de eller vi ikke har tid til det. Men det er da højst besynderligt at bestemme, at det skal være folketingsmedlemmer for cirka halvdelens vedkommende — og de fleste af den anden halvdel af folketinget udpegede personer ender jo som regel også med at blive folketingsmedlemmer — hvis ikke det er meningen, de skal sidde der tillige som folketingsmedlemmer. Jeg tror ikke, et medlem af folketinget er i stand til at kaste denne identitet af sig under varetagelsen af et mere perifert folkevalgt job. Jeg tror, de sidder der som politikere, jeg tror også, at når der sidder folketingsmedlemmer i det kgl. teaters tilsynsråd, er det ikke meningen, at de kun skal sidde der for at gøre deres bedste dér — det er klart, de også skal det — men det er også meningen, at de skal gøre det som politikere og som medlemmer af landets lovgivende forsamling. Og jeg må altså påpege, at hr. Erhard Jakobsen har

100 pct. ret i, når man læser loven om denne politiske styring, så ligger styringen hos politikerne, og så må politikerne udøve den. Man kan så diskutere, om det bør forblive sådan i en fjernere fremtid, men når man har sat politikere til at styre Danmarks radio gennem dette at være i programudvalg og radiatoråd, så er det også meningen, at de skal leve op til det. Så må de have den tid, der skal til det, og den indlevelse, der skal til for at gøre det også i deres egenskab af politikere.

Hr. Poul Dam talte om, at man ikke i sin vildeste fantasi havde kunnet tænke sig, at radiatorådet ville få det antal medlemmer eller den sammensætning af medlemmerne, og han blev så assisteret af hr. Lasse Budtz, der talte om uansvarlige politikere. Ja, det er meget nemt at tale om uansvarlige, de uansvarlige, det er selvfølgelig altid de andre, og det er meget nemt at slynge det ud uden at sige, hvem man peger på, og uden at give eksempler på uansvarligheden. Det turde nok være helt overflødigt i en debat om disse to lovforslag. Det kunne dog godt have ventet til den 26. marts 1974.

Jeg må på det alvorligste protestere imod, at man på den måde udtaler sig om ansvarlighedsgraden hos den ene eller den anden. Fordi man ikke er enig med nogen, behøver man ikke at beskyldte dem for usaglighed eller uansvarlighed, for det er der overhovedet ikke noget som helst hold i.

Kristeligt folkepartis ordfører, hr. Chr. Christensen, tog meget stærkt forskud på den bredere radiodebat, der skal komme, og talte meget om radiospredningens principper. Jeg hæftede mig også ved dette krav om soberhed. Jeg har meget tilovers for soberhed, men der er altså tale om alsidighed i loven, og mens jeg kan sætte alsidighed uden anførelsestegn, må soberhed næsten altid stå med anførelsestegn, for den er endnu vanskeligere at definere end alsidigheden, og det må vel næsten høre med til alsidigheden, at noget, som måske hr. Chr. Christensen eller jeg anser for mindre sobert, alligevel må kunne udsendes, for hvem skal ellers være dommer, og skal radioudsendelserne da ikke være et billede også på det levende liv?

Endelig vil jeg sige til hr. Lembourn, at der er jo konkurrence. Vi har 3 sendere i Danmarks radio, som konkurrerer om

[Melchior.]

ørerne hos folk, så det er ikke sådan, at der overhovedet ikke er nogen valgfrihed. Dernæst blev der sagt, at hvis der kom yderligere en sender, ville der dukke masser af nye talenter op. Jeg tror altså ikke for alvor på, at der går masser af ubrugte talenter rundt, folk, der har evner indtil genialitet. De vil som regel — desværre ikke altid, men som regel — trænge igennem, og jeg tror, det er et fåfængt håb, hr. Lembourn dér har.

Chr. Christensen (KrF):

Det er rigtigt, at jeg i mit indlæg nævnte ordet soberhed, og det mener jeg er et krav til Danmarks radio, vi må fastholde. Jeg vil sige til hr. Melchior, at jeg tror, han skal vænne sig til at lytte til alsidigheden i mine udtalelser, for soberhed blev nævnt, men alsidighed blev nævnt 2 eller 3 gange, og det stiller jeg som et meget, meget stort krav til Danmarks radio.

Jeg sagde i min indledning, at jeg var nødt til at komme med nogle generelle betragtninger for at begrunde mit partis stillingtagen til det fremlagte forslag, men at jeg derudover ikke skulle tage forskud på den debat, der kommer. Det skal jeg stå ved også nu, men jeg kan ikke undlade en lille bemærkning af lidt sørgmodig karakter, og den er til hr. Ole Espersen. Jeg har også været på Bornholm og har hørt helt andre toner end dem, hr. Ole Espersen fremførte. Men når jeg står her og drøfter en sag som politiker, forventer jeg også at blive svaret af en politiker og ikke af et medlem af medarbejderstaben i Danmarks radio, som der blev givet udtryk for fra hr. Ole Espersens side. Jeg er meget, meget mere glad for at minde hr. Ole Espersen, da han sidste efterår, da jeg fremlagde de synspunkter, jeg har fremlagt her, i Kristeligt Dagblad skrev sådan noget som: Vi kan ikke stille krav til den enkelte kunstner om, hvad han indlægger i sine skuespil og retninger, eller skal vi kalde det litteratur, men hvis der inden for radioens område sker overtrædelse af disse regler for medarbejderstaben, skal vi tage det op. Jeg mindes stadig væk med glæde hr. Ole Espersens indlæg.

Lembourn (KF):

Hr. Lasse Budtz havde nogle kryptiske

bemærkninger, forekom det mig, om demokratiets funktion og talte om, at det kunne da ikke være demokratisk, at flertallet tilsidesatte mindretallet. Jeg går ud fra, at det ikke er mere demokratisk, at mindretallene tilsidesætter flertallene. I øvrigt er det en lidt meningsløs diskussion, for det, vi taler om, er den idé, der ligger i demokratiet, at opretholde en dialog og i dette tilfælde en dialog mellem dem, der producerer programmerne i Danmarks radio, og publikum, og det er måske denne dialog, der ikke i tilstrækkelig grad er kommet frem.

Hr. Ole Espersen mente, at der var sket en forringelse af programmernes kvalitet i England. Jeg har en anden opfattelse, og hvis man læser den debat, som foregik i det engelske parlament, efter at den engelske parlamentskommission, som var blevet nedsat til at undersøge dette, havde afgivet betænkning, fremgår det ganske klart, at en lang række af talerne i parlamentet sagde, at de tidligere havde været modstandere af oprettelsen af en uafhængig station, men at de nu var blevet tilhængere.

Hr. Melchior og i øvrigt også hr. Lasse Budtz mente, at der ikke var talentmasse nok i Danmark til endnu en sender. Nu er det jo noget, som ikke kan konstateres, før man har den. Men hvis man sammenligner med antallet af sendere og befolkningmængde i England og i Holland, for at tage to eksempler, så er der en mindre befolkningmasse pr. sender dér, end der er i Danmark. Så kan selvfølgelig hr. Lasse Budtz og andre hævde, at deres programmer er af ringere kvalitet end vores, men det skal man nu vist være forsigtig med.

Så vil jeg sige til ministeren, at det er lidt svært at finde ud af, hvad ministeren og ministerens parti egentlig mener. Jeg opfattede ministerens første bemærkning sådan, at hun og regeringen i princippet var enig i, at der på et eller andet tidspunkt bør kunne oprettes en konkurrence i æteren, og at uenigheden alene ligger i, hvorledes det skal gøres. Men jeg tager måske fejl. Jeg har altid troet, det var venstres principielle standpunkt. Det, vi åbenbart er uenige om, er, hvorledes det skal realiseres. Jeg har altså den opfattelse, at hvis det nogen sinde skal realiseres, må der først åbnes for muligheden, og så må man begynde undersøgelsesarbejdet i det øjeblik, nogen kommer med et forslag om,

[Lembourn.]

hvordan man vil gøre det. Der er jo ikke nogen mennesker, der vil gå i gang, investere arbejdskraft og kapital, og hvad der ellers skal til for at stable en sådan konkurrerende sender på benene, hvis man på forhånd ved, at det ikke kan lade sig gøre, fordi der ikke er tilladelse til det i lovgivningen.

Fremgangsmåden må være den, at nu vedtager man principielt, at der er mulighed for det, og dernæst tager vi så fat på det egentlige undersøgelsesarbejde, når der kommer nogen og anmoder om at få en koncession. Naturligvis kan ingen komme og sige: "Vi vil have en koncession", og så skal de automatisk have den. Det har jeg heller aldrig sagt. Det må selvfølgelig være regeringen og folketetinget, der tager stilling til, hvorledes den koncession skal være. Det er først på det tidspunkt, folketing og regering virkelig kommer ind i bedømmelsen af, hvorledes dette skal gøres. Men vi kommer aldrig så langt, hvis ikke der først er åbnet mulighed for det, for det kan ikke være folketingets opgave på forhånd at formulere en lang række tekniske og kunstneriske regler osv. for, hvorledes dette skal gøres. Det er ikke vores opgave. Vores opgave er at tage stilling til, når der kommer nogle forslag udefra, om vi ud fra vor politiske holdning mener, at vi vil give en koncession på de og de betingelser.

Og så et par ord om det problem, ministeren var inde på, at det vil være svært for de mindre erhvervsvirksomheder, og det er selvfølgelig rigtigt. Det koster penge at lave tv-reklame, og derfor har man i andre lande gjort det, at man også har indført reklame i radioen, hvor den er forholdsvis billig, og hvor mindre erhvervsvirksomheder derfor har mulighed for at reklamere. Det har fungeret udmærket.

Man må huske på, at også danske virksomheder kommer ud i en vanskelig situation, når først den udenlandske reklame trænger ind over os. Hr. Ole Espersen siger ganske vist, at vi kan forhindre det, men det kan vi ikke, for den er der allerede. En fjerdedel af Danmarks befolkning kan se vesttysk reklamefjernsyn, så den er der altså, og det bliver sandsynligvis mere og mere. Hvad sker der så? Så må danske virksomheder købe reklametid i de udenlandske sende-

re, som sender deres programmer ind over Danmark, og så er det først for alvor galt.

Og så endelig til sidst: Man har reklame-tv i samtlige europæiske lande undtagen Skandinavien. Det er ikke min opfattelse, at Frankrigs, Englands, Vesttysklands, Hollands, Belgiens og Italiens erhvervsøkonomiske og kulturelle niveau er fuldkommen knust og ødelagt på grund af reklame-tv. Jeg har ærlig talt ikke set eksempler på, at f. eks. den italienske og den franske kunst, litteratur, teater, og hvad der i øvrigt foregår i deres kulturliv, er blevet totalt ødelagt af reklame-tv, og sådan lyder det jo, når modstanderne taler imod det.

K. Helveg Petersen (RV):

Det er en fordel, at der kommer en debat her igen inden længe, for der har unægtelig været fremført en række synspunkter her, som trænger til en dybdeboring. Jeg tænker ikke mindst på spørgsmålet om politikernes stilling til deres opgave, og her vil jeg meget anbefale, at man læser den betænkning, der kom i 1970, om en række juridiske og administrative forhold vedrørende Danmarks radio, en betænkning udarbejdet i kulturministeriet. Der står en del ting, der er gode at have ved hånden, når man skal diskutere forholdet mellem politikere og radio.

Må jeg sige til ministeren, at jeg ikke vil bebrejde hende, at hun har taget skridt, som det er hendes pligt, til at effektuere en lov, der træder i kraft, men jeg vil føje til, at det ville såmænd ikke skabe overvældende forstyrrelser, om man justerer det, så det blev med henblik på ikrafttræden den 1. april 1975.

Jeg må med hensyn til amtsprogramudvalgene sige, at jeg vidste ikke, at der var disse kontakter. Jeg forstod på ministeren, at hun ikke havde ført nogen forhandlinger, og det udlagde jeg altså på den måde, at der ikke havde været nogen drøftelser.

Men det, som jeg gerne ville understrege, er et par ting i forbindelse med programrådene. Hr. Arne Christiansen sagde, at han ikke forstod, at jeg i min indstilling kunne have noget imod disse programråd. Det, jeg har imod programrådene, er, at jeg ikke tror, de kommer til at fungere. Jeg tror simpelt hen ikke på ideen om, at man har

[K. Hølvæg Petersen.]

disse mange lokale råd, som ikke har nogen egentlig kompetence, og hvorom man vel ikke ved andet med sikkerhed, end at de en gang imellem får lov til at komme ind i radio-rådet for at fremlægge deres synspunkter uden nogen sikkerhed for, at man tager hensyn til dem. Så kommer der en dag formentlig to eller tre fra regionalrådene, og en anden dag kommer der nogle andre, og de mødes ikke i kraft af deres medlemskab af noget råd, de har ikke den lejlighed til meningsudveksling, som man burde give dem, når de samles fra hele landet. Den fordel har det repræsentantskab, der lå i min mindretalsbetænkning, hvortil jeg henviste, fordi, og det kan jeg også sige til hr. Arne Christensen, dér var klart defineret, hvilke opgaver de har i modsætning til det, der foreligger her.

Jeg er altså bange for, at dette mere bliver noget ydre, mere en tilkendegivelse, en eller anden vilje til at gøre noget nærdemokratisk uden at ville gøre noget alligevel. Det er det farligste, der kan ske, hvis man opbygger nogle forestillinger, som ikke holder stik med virkeligheden. Så bliver der frustrering og skuffelse, så får man ikke det ud af det, man tilstræber. Derfor mener jeg, vi skal besinde os på, hvad vi gør, og det er der heldigvis altså vundet tid til.

Jeg har forstået på de udtalelser, ministeren kom med, at er der problemer her, som vi i udvalget kan finde løsninger på — jeg skal ikke prøve at drage nogen konklusion — så er der forhandlingsvilje. Selv om der ikke er konstateret noget flertal for udsættelse, ej heller for at programrådene ikke skal træde i kraft, så kan jeg alligevel spore så megen usikkerhed, så megen utryghed ved denne ordning, at der er grundlag for en forhåbning om, at vi kan nå til et resultat.

Jeg må minde om, hvor svært det er at få lavet om på disse ting. Vi kører med en radioordning, der går langt tilbage i tiden, som blev til under forudsætninger, der slet ikke findes mere. Det er derfor, jeg frygter, at instituerer man disse programråd, så har vi bundet os til noget, vi ikke kan frigøre os

fra i årtier, og det er det, vi skal hindre, medmindre vi er helt sikre på, at vi nu har fundet løsninger, der virkelig er hensigtsmæssige og rigtige.

Lasse Budtz (S):

Jeg vil blot sige til ministeren for kulturelle anliggender, at jeg muligvis har udtrykt mig uklart, og det beklager jeg. Jeg mener, at jeg sagde, at nogle politikere bruger radioen som politisk slagmark. Jeg ønskede ikke at generalisere, og jeg ønskede slet ikke at rette beskyldningen mod ministeren.

Til hr. Lembourn vil jeg blot sige, at jeg synes, at en dialog mellem, om jeg så må sige, producenter og modtagere er det bedste, man overhovedet kan tænke sig. Men jeg synes sandelig også, at den er godt i gang, den har kørt en 3-4 år, og for min skyld må den gerne fortsætte. Jeg synes, at den også har mange positive sider. Kritikken af Danmarks radio, især — eller måske f. eks. — fra konservativ side, synes nu nok at vise, at der alligevel ikke er talentmasse nok i Danmark.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om amtscentraler for undervisningsmidler.

(Lovforslaget (nr. 90) findes i tillæg A. sp. 1583, fremsættelsen i tidenden sp. 1914).

Lovforslaget sattes til forhandling.